

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 11 päivänä huhtikuuta 2011

304/2011

Rautatielaki

Annettu Helsingissä 8 päivänä huhtikuuta 2011

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Tämän lain tarkoituksena on edistää rautatieliikennettä, rautatiejärjestelmän turvallisuutta ja yhteentoimivuutta sekä rataverkon tehokasta käyttöä. Lain tavoitteena on lisäksi luoda tasapuoliset ja syrjimättömät edellytykset rautatiemarkkinoiden toiminnalle.

Lakia sovelletaan Suomen rautatiejärjestelmään, ratatyöhön, liikennöintiin rataverkolla sekä sillä käytettäviin kalustoyksiköihin. Lain 4 luvun säännöksiä sovelletaan ainoastaan valtion rataverkon käyttöön ja ratakapasiteetin jakamiseen sekä valtion rataverkolla tapahtuvaa liikennöintiä koskevaan käyttösopi-

mukseen, suorituskannustinjärjestelmään ja verkkoselostukseen. Lain 5 luvussa tarkoitettuja palveluja ja ratamaksua koskevia säännöksiä sovelletaan ainoastaan valtion rataverkolla tarjottaviin ja siihen liittyviin palveluihin sekä valtion rataverkolla tapahtuvasta liikennöinnistä perittävään ratamaksuun, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Lakia ei sovelleta:

1) metro- tai raitiovaunuliikenteeseen eikä muuhun kevyen raideliikenteen järjestelmään;

2) raiteisiin, jotka ovat muusta rautatiejärjestelmästä toiminnallisesti erillisiä ja jotka on tarkoitettu ainoastaan paikalliseen henkilöliikenteeseen eikä yksinomaan tässä kohdassa tarkoitetuilla raiteilla liikennöivään rautatieliikenteen harjoittajaan;

3) sellaisiin raiteisiin ja yksinomaan tällaisilla raiteilla käytettävään 2 §:ssä tarkoit-

HE 262/2010
LiVM 26/2010
EV 334/2010

Neuvoston direktiivi 91/440/ETY (31991L0440); EYVL L 237, 24.8.1991, s. 25
Neuvoston direktiivi 95/18/EY (31995L0018), EYVL L 143, 27.6.1995, s. 70
Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/12/EY (32001L0012); EYVL L 75, 15.3.2001, s. 1
Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/13/EY (32001L0013); EYVL L 75, 15.3.2001, s. 26
Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/14/EY (32001L0014); EYVL L 75, 15.3.2001, s. 29
Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/49/EY (32004L0049); EUVL L 164, 30.4.2004, s. 44
Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/51/EY (32004L0051); EUVL L 164, 30.4.2004, s. 164
Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/58/EY (32007L0058); EUVL L 315, 3.12.2007, s. 44
Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/57/EY (32008L0057); EUVL L 191, 18.7.2008, s. 1
Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/110/EY (32008L0110); EUVL 345, 23.12.2008, s. 62

tuun kalustoyksikköön, joita raiteen haltija tai kalustoyksikön omistaja käyttää ainoastaan omassa tavaraliikenteessään, jollei tässä laissa toisin säädetä; eikä

4) raiteisiin ja kalustoyksikköön, jotka on tarkoitettu ainoastaan paikalliseen, historialliseen tai matkailukäyttöön, jollei tässä laissa toisin säädetä.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *rautatieyrityksellä* julkista tai yksityisoikeudellista yritystä tai muuta yhteisöä, joka Euroopan talousalueella myönnetyin asianomaisen toimiluvan nojalla päätoimenaan harjoittaa rautateiden henkilö- tai tavaraliikennettä ja joka on velvollinen huolehtimaan vetopalveluista; rautatieyrityksellä tarkoitetaan myös yksinomaan vetopalveluja tarjoavaa yritystä;

2) *rataverkolla* Liikenneviraston hallinnoimaa valtion rataverkkoa ja lain soveltamisalan piiriin kuuluvaa yksityisraidetta;

3) *rataverkon haltijalla* Liikennevirastoa taikka yksityisraiteen haltijaa, kun raide kuuluu tämän lain soveltamisalan piiriin;

4) *rautatieliikenteen harjoittamisella* rautatieyrityksen liikennöintiä, radan kunnossapitoon liittyvää liikennöintiä, museoliikenteen harjoittajan liikennöintiä, muun kuin päätoimenaan liikennöivän yrityksen tai yhteisön liikennöintiä ja rataverkon haltijan liikennöintiä rataverkolla;

5) *museoliikenteellä* museokalustolla rataverkolla harjoitettavaa laajuudeltaan vähäistä liikennöintiä, jota harjoitettava yhteisö ei tavoittele toiminnallaan liiketaloudellista voittoa;

6) *radan kunnossapitoa harjoittavalla yrityksellä* yritystä, joka tekee rataverkolla radan rakennus- ja kunnossapitotöitä ja harjoittaa siihen liittyvää liikennöintiä rataverkolla;

7) *liikennöinnillä* junaliikennettä ja vaihtotyötä;

8) *ratakapasiteetilla* rataverkon ominaisuuksista johtuvaa aikaan sidottua rautatiereitin junaliikenteen välityskykyä;

9) *ratakapasiteetin hakijalla* rautatieyritystä, museoliikenteen harjoittajaa, radan kunnossapitoa harjoittavaa yritystä ja muuta rautatieliikenteen harjoittajaa;

10) *yksityisraiteella* muuta kuin valtion omistamaa ja Liikenneviraston hallinnoimaa tämän lain soveltamisalaan kuuluvaa raidetta;

11) *rautatiejärjestelmällä* rataverkkoa raiteineen ja ratapihoineen, niillä käytettäviä kalustoyksiköitä ja muita rakenteellisia ja toiminnallisia osajärjestelmiä sekä koko järjestelmän hallinnointia ja käyttöä;

12) *Euroopan laajuisella rautatiejärjestelmällä* rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta yhteisössä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/57/EY, jäljempänä *yhteentoimivuusdirektiivi*, liitteen I 1 kohdassa tarkoitettuja tavanomaisia ja 2 kohdassa tarkoitettuja suurten nopeuksien Euroopan laajuisia rautatiejärjestelmiä;

13) *yhteentoimivuudella* rautatiejärjestelmän soveltuvuutta junien varmaan ja keskeytymättömään liikennöintiin sellaisella suoritusasteella, joka näiltä radoilta vaaditaan; tämä soveltuvuus edellyttää, että kaikki lakisäätiset, tekniset ja toiminnalliset edellytykset täytyvät siten, että olennaisia vaatimuksia on noudatettu;

14) *olennaisilla vaatimuksilla* niitä yhteentoimivuusdirektiivin liitteessä III tarkoitettuja edellytyksiä, jotka rautatiejärjestelmän, osajärjestelmien ja yhteentoimivuuden osatekijöiden sekä liitännöjen on täytettävä;

15) *osajärjestelmällä* järjestelmiä, joihin Euroopan laajuinen rautatiejärjestelmä on jaettu rakenteellisin tai toiminnallisin perustein;

16) *yhteentoimivuuden teknisellä eritelmällä* kutakin osajärjestelmää tai osajärjestelmän osaa koskevia vaatimuksia, joilla mahdollistetaan olennaisten vaatimusten noudattaminen ja varmistetaan Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuus;

17) *yhteentoimivuuden osatekijällä* selkeästä osajärjestelmään kuuluvan tai siihen liitettäväksi tarkoitettun laitteen perusosaa, perusosien ryhmää, osakokonaisuutta tai kokonaisuutta, josta rataverkon yhteentoimivuus riippuu suoraan tai epäsuorasti; osatekijän käsite kattaa aineellisten esineiden lisäksi myös aineettomat hyödykkeet, kuten tietokoneohjelmat;

18) *kalustoyksiköllä* rautatiejärjestelmässä käytettävää liikkuvan kaluston yksikköä, joka liikkuu omilla pyörillään raiteilla joko omalla konevoimallaan tai ilman sitä ja koostuu yh-

destä tai useammasta rakenteellisesta tai toiminnallisesta osajärjestelmästä taikka tällaisen osajärjestelmän osasta;

19) *kalustoyksikön haltijalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolla on kalustoyksikön omistajana tai muutoin oikeus käyttää sitä kuljetusvälineenä ja joka on rekisteröity sen haltijana 68 §:ssä tarkoitettuun kalustorekisteriin;

20) *sarjalla* tietyn suunnittelutyypin mukaisten, keskenään samanlaisten kalustoyksikköjen joukkoa;

21) *kalustoyksikkötyypillä* kalustoyksikön suunnittelua koskevia tyyppitarkastustodistuksen kattamia perusominaisuuksia;

22) *erityistapauksella* rautatiejärjestelmän osaa, jota varten yhteentoimivuuden teknisiin eritelmiin on sisällytetty joko tilapäisiä tai pysyviä erityismääräyksiä maantieteellisten tai topografisten esteiden takia tai koska kaupunkiympäristö tai yhdenmukaisuus olemassa olevan järjestelmän kanssa asettaa rajoituksia;

23) *parantamisella* osajärjestelmän tai osajärjestelmän osan muuttamiseen liittyviä merkittäviä töitä, joilla parannetaan osajärjestelmän yleistä suoritustasoa;

24) *uudistamisella* osajärjestelmän tai osajärjestelmän osan korvaamiseen liittyviä merkittäviä töitä, joilla ei muuteta osajärjestelmän yleistä suoritustasoa;

25) *käyttöönnotolla* kaikkia toimenpiteitä, joilla osajärjestelmä tai kalustoyksikkö saataan suunniteltuun toimintakuntoon;

26) *kunnossapidosta vastaavalla yksiköllä* kalustoyksikön kunnossapidosta vastaavaa yksikköä, joka on rekisteröity sellaiseksi kansalliseen kalustorekisteriin;

27) *hankintayksiköllä* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka tilaa osajärjestelmän suunnittelun, rakentamisen, uudistamisen tai parantamisen sekä vastaa hankkeen käyttöön-otosta;

28) *yhteisillä turvallisuusindikaattoreilla* niitä turvallisuustavoitteiden saavuttamisen arvioimisen helpottamiseksi ja yleisen kehittymisen seuraamiseksi kerättäviä tietoja, jotka luetellaan yhteisön rautateiden turvallisuudesta sekä rautatieyritysten toimiluvista annetun neuvoston direktiivin 95/18/EY ja rautateiden infrastruktuurikapasiteetin käyttö-oikeuden myöntämisestä ja rautateiden infra-

struktuurin käyttömaksujen perimisestä sekä turvallisuustodistusten antamisesta annetun direktiivin 2001/14/EY muuttamisesta (rautatieturvallisuusdirektiivi) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/49/EY, jäljempänä *rautatieturvallisuusdirektiivi*, liitteessä I;

29) *yhteisillä turvallisuustavoitteilla* rautatiejärjestelmän ja sen eri osien vähimmäisturvallisuuden tasoa, joka määritellään hyväksyttävää riskitasoa koskevana edellytyksinä rautatieturvallisuusdirektiivin 7 artiklassa;

30) *yhteisillä turvallisuusmenetelmillä* rautatieturvallisuusdirektiivin 6 artiklassa tarkoitettuja turvallisuuden tason ja turvallisuustavoitteiden saavuttamisen ja muiden turvallisuusvaatimusten noudattamisen arviointia kuvaamaan kehitettyjä menetelmiä; ja

31) *ilmoitetulla laitoksella* toimielimiä, joiden tehtävänä on yhteentoimivuuden osatekijöiden vaatimuksenmukaisuuden tai käytönsoveltuvuuden arviointi tai osajärjestelmien EY-tarkastusmenettelyn suorittaminen.

2 luku

Rautatieliikenteen harjoittaminen

3 §

Rautatieliikenteen harjoittamisen edellytykset

Rautatieyrityksellä on oikeus harjoittaa rautatieliikennettä edellyttäen, että:

1) rautatieyrityksellä on 4 §:ssä tarkoitettu turvallisuustodistus, joka kattaa kaikki ne rautatiereitit, joilla liikennöintiä aiotaan harjoittaa;

2) rautatieyrityksellä on 10 §:ssä tarkoitettu toimilupa tai muualla Euroopan talousalueella rautatieliikenteen harjoittamista varten myönnetty toimilupa;

3) rautatieyritykselle on myönnetty aiottua liikennöintiä varten 26 §:n mukaisesti tarvittava ratakapasiteetti;

4) rautatieyritys on tehnyt Liikenneviraston kanssa 30 §:ssä tarkoitettun rataverkon käyttösopimuksen; ja

5) tämän lain tai sen nojalla säädetyt tai määrätyt rautatieliikenteen harjoittamisen edellytykset täyttyvät muutoin.

Mitä tämän pykälän 1 momentissa säädetään rautatieyrityksen oikeudesta harjoittaa

rautatieliikennettä, koskee myös museoliikenteen harjoittajan oikeutta harjoittaa rautatieliikennettä lukuun ottamatta 1 momentin 2 kohtaa sekä muiden rautatieliikenteen harjoittajien oikeutta harjoittaa rautatieliikennettä lukuun ottamatta 1 momentin 2—4 kohtaa.

Kaikilla rautatieliikenteen harjoittajilla on oltava lisäksi 90 §:ssä tarkoitettu vastuuvakuutus tai muu sitä vastaava järjestely.

4 §

Turvallisuustodistus

Rautatieliikenteen harjoittajalla on oltava rautatieliikenteen harjoittamista varten turvallisuustodistus, joka koostuu 7 §:ssä tarkoitusta A- ja B-osasta.

5 §

Turvallisuustodistuksen hakeminen

Rautatieliikenteen harjoittajan on haettava turvallisuustodistuksen A- ja B-osaa Liikenteen turvallisuusvirastolta. Hakijan, jolla on muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa myönnetty voimassa oleva turvallisuustodistuksen A-osa, on saatava turvallisuustodistuksen B-osa Liikenteen turvallisuusvirastolta ennen kuin se voi aloittaa rautatieliikenteen harjoittamisen Suomessa.

Hakijan on ilmoitettava hakemuksessaan, koskeeko hakemus henkilö- vai tavaraliikennettä vai molempia tai vaihtotyötä. Hakijan on liitettävä hakemukseen kopio turvallisuusjohtamisjärjestelmästä sekä selvitys 6 §:ssä tarkoitettujen muiden turvallisuustodistuksen edellytysten täyttymisestä ja yksilöitävä, mitä osaa rataverkosta hakemus koskee. Hakijan on Liikenteen turvallisuusviraston pyynnöstä toimitettava viipymättä ja viimeistään kuukauden kuluessa viraston lisäselvityspyynnön tiedoksisaannista asian ratkaisemiseksi tarpeelliset lisätiedot.

6 §

Turvallisuustodistuksen myöntämisen edellytykset

Liikenteen turvallisuusviraston on myönnettävä hakijalle turvallisuustodistuksen A-

osa, jos hakijalla on 40 §:ssä tarkoitettu turvallisuusjohtamisjärjestelmä, joka täyttää sille asetetut vaatimukset.

Liikenteen turvallisuusviraston on myönnettävä hakijalle turvallisuustodistuksen B-osa, jos hakija osoittaa, että:

1) se täyttää sitä rataverkon osaa koskevat säännöt ja määräykset, jolla se aikoo liikennöidä, ja voi varmistaa niiden noudattamisen;

2) sen henkilöstöryhmät ja sen käyttämän alihankkijan henkilöstöryhmät ovat asianomaisten määräysten mukaisesti tehtäväänsä koulutettuja ja päteviä; ja

3) sen käyttämä kalusto on asianomaisten määräysten mukainen ja että sen kalustoyksiköiden kunnossapito on järjestetty asianmukaisesti.

Ennen turvallisuustodistuksen myöntämistä viraston on lisäksi tarkastettava, että muilla rautatieliikenteen harjoittajilla kuin rautatieyriyksillä on 90 §:ssä tarkoitettu vastuuvakuutus tai muu sitä vastaava järjestely. Lisäksi viraston on tarkastettava, että hakijan kalustoyksiköt ovat käyttötoimintaa ja liikenteen hallintaa koskevan yhteentoimivuuden teknisen eritelmän mukaisia siltä osin kuin eritelmää on niihin sovellettava.

7 §

Turvallisuustodistuksen myöntäminen

Liikenteen turvallisuusvirasto hyväksyy turvallisuustodistuksen A-osalla turvallisuustodistuksen hakijan turvallisuusjohtamisjärjestelmän ja turvallisuustodistuksen B-osalla ne turvallisuustodistuksen hakijan asiakirjat ja menettelyt, jotka liittyvät 6 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen edellytysten täyttymiseen.

Viraston on tehtävä päätös turvallisuustodistuksen myöntämisestä neljän kuukauden kuluessa siitä, kun virastolle on toimitettu kaikki asian ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot. Virasto voi sisällyttää turvallisuustodistukseen rautatiejärjestelmän turvallisuutta koskevia ehtoja, joilla varmistetaan rautatiejärjestelmän turvallisuus hakijan harjoittaman toiminnan luonne ja laajuus huomioon ottaen.

Liikenteen turvallisuusvirasto myöntää turvallisuustodistuksen enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Yhdessä Euroopan talous-

alueeseen kuuluvassa jäsenvaltiossa myönnetty turvallisuustodistuksen A-osa on voimassa koko Euroopan talousalueella. Viraston myöntämä B-osa on voimassa ainoastaan Suomessa.

8 §

Turvallisuustodistuksen muuttaminen

Jos turvallisuustodistuksen haltijan harjoittaman toiminnan luonne tai laajuus muuttuu oleellisesti, sen tulee hakea turvallisuustodistuksen muuttamista siltä osin kuin muutos vaikuttaa turvallisuustodistuksen edellytyksiin. Turvallisuustodistuksen haltijan on lisäksi ilmoitettava viipymättä Liikenteen turvallisuusvirastolle turvallisuustodistuksen edellytyksiin vaikuttavista muista merkittävistä muutoksista ja uusien henkilöstöryhmien palvelukseen ottamisesta tai uusien kalustoyksikkötyyppien käyttöön ottamisesta.

Virasto voi turvallisuustodistuksen haltijan hakemuksesta tai saatuaan 1 momentin mukaisen ilmoituksen ja turvallisuustodistuksen haltijan sen perusteella antaman hakemuksen muuttaa myöntämänsä turvallisuustodistusta tai sen osaa, jos turvallisuustodistuksen myöntämisen edellytykset ovat muuttuneet. Virasto voi lisäksi tarvittaessa turvallisuustodistuksen haltijan hakemuksesta muuttaa myöntämänsä turvallisuustodistuksen tai sen osan, jos turvallisuustodistuksen myöntämisen edellytyksiä koskevia säännöksiä tai määräyksiä muutetaan olennaisesti. Virasto voi vaatia turvallisuustodistuksen haltijaa hakemaan todistuksen muuttamista.

9 §

Turvallisuustodistuksen peruuttaminen

Jos turvallisuustodistuksen haltija ei enää täytä turvallisuustodistuksen myöntämisen edellytyksiä, Liikenteen turvallisuusviraston on varattava turvallisuustodistuksen haltijalle tilaisuus korjata puutteellisuus kohtuullisessa määräajassa, joka ei saa olla kahta kuukautta lyhyempi. Viraston on määräajan jälkeen peruutettava turvallisuustodistuksen haltijaa kuultuaan myöntämänsä turvallisuustodistus tai sen osa kokonaan tai määräajaksi, jos

todistuksenhaltija ei ole korjannut puutteellisuutta tai ei enää muutoin täytä turvallisuustodistuksen myöntämisen edellytyksiä, ja puutetta on pidettävä olennaisena.

Virasto voi kuitenkin peruuttaa myöntämänsä turvallisuustodistuksen välittömästi, jos kysymyksessä on erityisen vakava puutteellisuus, josta voi aiheutua vaaraa rautatiejärjestelmän turvallisuudelle.

Virasto voi peruuttaa myöntämänsä turvallisuustodistus myös silloin, kun virasto toteaa, että turvallisuustodistuksen haltija ei ole harjoittanut rautatieliikennettä 12 kuukauden kuluessa turvallisuustodistuksen myöntämisestä.

Viraston on viipymättä ilmoitettava turvallisuustodistuksen peruuttamisesta liikenne- ja viestintäministeriölle, jäljempänä *ministeriö*, rataverkon haltijoille ja Euroopan rautatievirastolle. Lisäksi viraston on viipymättä ilmoitettava turvallisuustodistuksen A- tai B-osan peruuttamisesta sen jäsenvaltion turvallisuusviranomaiselle, joka on antanut turvallisuustodistuksen toisen osan.

10 §

Toimilupa

Rautatieyrityksellä on oltava ministeriön myöntämä toimilupa tai muualla Euroopan talousalueella myönnetty toimilupa rautatieliikenteen harjoittamista varten.

11 §

Toimiluvan hakeminen

Toimiluvan hakijan on toimitettava ministeriölle tiedot:

1) hakijan liikkeenjohtotehtäviin määrätyn henkilön hyvämaineisuudesta;

2) kalustoyksikön ominaispiirteistä ja kunnossapidosta, erityisesti turvallisuusvaatimusten osalta;

3) turvallisuudesta vastaavan henkilöstön pätevyydestä ja ammatillisesta koulutuksesta;

4) varoistaan ja veloistaan;

5) omasta ja vieraasta pääomastaan riittävästi eriteltyinä;

6) toiminnasta saatavista tuloistaan ja siitä aiheutuvista menoistaan mukaan lukien rautateiden liikkuvan kaluston, rakennusten, rakennelmien sekä maa-alueiden hankinnasta johtuvat menot;

7) 90 §:ssä tarkoitetusta vastuuvakuutuksesta tai sitä vastaavasta järjestelystä.

Hakijan on ministeriön pyynnöstä toimitettava viipymättä ja viimeistään kuukauden kuluessa ministeriön lisäselvityspyynnön tiedoksaannista asian ratkaisemiseksi tarpeelliset lisätiedot ministeriölle. Ministeriö voi lisäksi vaatia hakijalta tilintarkastuslaissa (459/2007) tarkoitetun tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön arvioinnin hakijan taloudellisesta tilasta.

Hakijan on suoritettava valtiolle toimilupahakemuksen yhteydessä hakemusmaksu, joka on 1 000 euroa.

12 §

Toimiluvan myöntämisen edellytykset

Ministeriön on myönnettävä toimilupa Suomeen sijoittautuneelle rautatieyritykselle rautatieliikenteen harjoittamiseen, jos:

1) hakijan tarkoituksena on päätoimenaan harjoittaa rautatieliikennettä hallinnassaan olevalla liikkuvalla kalustolla tai tarjota veto-voimapolveluja;

2) hakijalla on 4 §:ssä tarkoitettu turvallisuustodistus;

3) hakija on luotettava ja sen liikkeenjohtotehtäviin määrätty henkilö on hyvämaineinen ja ammatillisesti pätevä;

4) hakija on riittävän vakavarainen, niin että se kykenee tiedossa olevien seikkojen perusteella arvioiden täyttämään vähintään vuoden ajalta todelliset ja odotettavissa olevat velvoitteensa ja sitoumuksensa;

5) hakijalla on 90 §:ssä tarkoitettu riittävä vastuuvakuutus tai muu sitä vastaava järjestely.

Liikkeenjohtotehtäviin määrätty henkilö ei täytä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua hyvämaineisuuden vaatimusta, jos hänet on tuomittu viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana vankeusrangaistukseen tai viimeksi kuluneiden kolmen vuoden aikana sakkorangaistukseen vakavasta työsuhdetta, elinkeinon harjoittamista, kirjanpitoa, velkasuhdetta,

liikenteen harjoittamista taikka liikenneturvallisuutta koskevien säännösten tai määräysten rikkomisesta ja teko osoittaa hänen olevan ilmeisen sopimaton harjoittamaan rautatieliikennettä. Sama koskee tullimääräysten rikkomista siinä tapauksessa, että hakijan tarkoituksena on ryhtyä harjoittamaan kansainvälistä rautatieliikennettä.

Hakija täyttää 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun ammatillista pätevyyttä koskevan vaatimuksen, kun hakijalla on tarvittavat tiedot ja kokemus rautatieliikenteen turvalliseen harjoittamiseen ja sen valvontaan hakemuksen edellyttämässä laajuudessa.

Hakija ei täytä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua vakavaraisuuden vaatimusta, jos:

1) hakija tai sen liikkeenjohtotehtäviin määrätty henkilö on asetettu konkurssiin tai määrätty liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985) mukaiseen liiketoimintakieltoon;

2) liikkeenjohtotehtäviin määrätty henkilö on hakenut yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) mukaista velkajärjestelyä; tai

3) hakijalla on toiminnastaan aiheutuneita huomattavia erääntyneitä ja maksamattomia veroja tai lakisääteisiä sosiaalimaksuja.

Ministeriö voi erityisestä syystä poiketa 4 momentissa säädetystä vaatimuksesta.

13 §

Toimiluvan myöntäminen

Päätös toimilupahakemukseen on tehtävä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun ministeriölle on toimitettu kaikki asian ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot. Ministeriö voi sisällyttää toimilupaan erityisesti liikennöinnin laajuuteen ja luonteeseen liittyviä tämän lain säännöksiä tai lain nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä täydentäviä ehtoja. Toimilupa voidaan hakemuksesta myöntää rajoitettuna koskemaan ainoastaan henkilö- tai tavaliikennettä.

Yhdessä Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa myönnetty toimilupa on voimassa koko Euroopan talousalueella. Ministeriö ilmoittaa asianomaiselle toimivaltaiselle viranomaiselle, jos muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimiluvan

saanut rautatieyrittäjä ei enää täytä luvan saamisen edellytyksiä.

Toimiluvan haltijan on aloitettava toimintansa kuuden kuukauden kuluessa toimiluvan myöntämisestä. Ministeriö voi toimiluvan haltijan pyynnöstä ottaen huomioon tarjottavien palvelujen erityinen luonne päättää, että liikennöinti saadaan aloittaa myöhemmin kuin kuuden kuukauden kuluessa toimiluvan myöntämisestä. Jos toimiluvan haltija ei ole aloittanut toimintaansa kuuden kuukauden kuluessa toimiluvan myöntämisestä tai on keskeyttänyt toimintansa yhtäjaksoisesti vähintään kuudeksi kuukaudeksi, ministeriö voi pyytää toimiluvan haltijalta lisäselvitystä toimiluvan voimassaolon edellytysten selvittämiseksi.

Ministeriö tarkastaa toimiluvan ja sen ehdot joka viides vuosi sen myöntämisestä. Lisäksi ministeriö voi milloin tahansa tarkastaa, noudattaako rautatieyrittäjä sille tässä laissa tai tämän lain nojalla rautatieliikenteen harjoittamista varten asetettuja velvoitteita, jos on perusteltua syytä epäillä, ettei velvoitteita noudateta.

14 §

Toimiluvan uusiminen tai muuttaminen

Jos rautatieyrittäjä aikoo muuttaa tai laajentaa toimintaansa merkittävästi, sen on toimitettava ministeriölle uusi hakemus tai ministeriön pyytämä lisäselvitys. Ministeriö voi hakemuksen perusteella myöntää uuden toimiluvan tai muuttaa toimilupaa taikka lisäselvityksen perusteella antaa suostumuksen toiminnan jatkamiseen.

Ministeriö voi vaatia selvityksen, jos luvan haltijan oikeudellinen asema muuttuu siten, että sillä voi olla vaikutusta luvan mukaisen rautatieliikenteen harjoittamiseen. Ministeriön on arvioitava toiminnan jatkamisen edellytykset mahdollisimman pian saatuaan luvan haltijalta tarvittavan selvityksen.

Jos ministeriö katsoo, että rautatieturvallisuus voi 1 ja 2 momentissa tarkoitettussa muutostilanteessa vaarantua, sen on peruutettava toimilupa noudattaen, mitä 15 §:ssä säädetään toimiluvan peruuttamisesta.

15 §

Toimiluvan peruuttaminen

Jos toimiluvan haltija ei enää täytä luvan myöntämisen edellytyksiä, ministeriön on vaarantava luvan haltijalle mahdollisuus korjata puute kohtuullisessa määräajassa, joka ei saa olla kahta kuukautta lyhyempi. Jos luvan haltija ei ole korjannut puutteellisuutta asetetussa määräajassa, ja puutetta on pidettävä olennaisena, tai jos luvan haltija on asetettu konkurssiin eikä luvan haltijan taloudellista asemaa voida saada luvan mukaisen rautatieliikenteen harjoittamisen edellyttämälle tasolle kohtuullisessa ajassa, ministeriön on peruutettava toimilupa kokonaan tai määräajaksi.

Todetessaan, ettei toimiluvan haltija enää täytä taloudellista vakavaraisuutta koskevaa vaatimusta, ministeriö voi samalla päättää, että rautatieliikenteen harjoittamista saadaan jatkaa toimiluvan mukaisesti tai rajoitettuna enintään kuuden kuukauden ajan. Lupaa rautatieliikenteen harjoittamisen jatkamiseen ei saa kuitenkaan antaa, jos toiminnan jatkaminen voi vaarantaa rautatieliikenteen turvallisuutta.

Ministeriö voi peruuttaa toimiluvan kokonaan tai määräajaksi, jos luvan haltija on ministeriön huomautuksesta huolimatta rikkonut vakavasti ja toistuvasti toimiluvassa asetettuja ehtoja tai rautatieliikennettä koskevia säännöksiä tai määräyksiä. Jos rikkomukset ovat vähäisiä, ministeriö voi antaa luvan haltijalle varoituksen.

3 luku

Rataverkon hallinnointi

16 §

Turvallisuuslupa ja sen hakeminen

Rataverkon haltijalla on oltava rataverkon suunnittelua, rakentamista, kunnossapitämistä ja hallintaa varten turvallisuuslupa.

Rataverkon haltijan on haettava turvallisuuslupaa Liikenteen turvallisuusvirastolta. Hakijan on liitettävä hakemukseen selvitykset turvallisuusluvan edellytysten täyttymisestä.

Hakijan on viraston pyynnöstä toimitettava viipymättä ja viimeistään kuukauden kuluessa viraston lisäselvityspyynnön tiedoksi-saannista asian ratkaisemiseksi tarpeelliset lisätiedot.

17 §

Turvallisuusluvan myöntäminen

Liikenteen turvallisuusviraston on myönnettävä hakijalle turvallisuuslupa, jos hakijan turvallisuusjohtamisjärjestelmä täyttää sille 40 §:ssä säädetyt vaatimukset ja hakija osoittaa turvallisuusjohtamisjärjestelmällään ja muilla sisäisillä menettelyillä voivansa varmistaa rataverkon turvallisen suunnittelun, rakentamisen, kunnossapidon ja hallinnan. Myöntämällään turvallisuusluvalla Liikenteen turvallisuusvirasto hyväksyy rataverkon haltijan turvallisuusjohtamisjärjestelmän ja ne menettelyt, joihin rataverkon haltija on ryhtynyt rataverkkoa koskevien sääntöjen ja määräysten noudattamiseksi.

Liikenteen turvallisuusviraston on tehtävä päätös turvallisuusluvan myöntämisestä neljän kuukauden kuluessa siitä, kun virastolle on toimitettu kaikki asian ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot.

Virasto voi sisällyttää turvallisuuslupaun rautatiejärjestelmän turvallisuutta koskevia ehtoja, joilla varmistetaan rautatiejärjestelmän turvallisuus hakijan harjoittaman toiminnan luonne ja laajuus huomioon ottaen.

Liikenteen turvallisuusvirasto myöntää turvallisuusluvan enintään viideksi vuodeksi kerrallaan.

18 §

Turvallisuusluvan muuttaminen

Rataverkon haltijan on ilmoitettava viipymättä Liikenteen turvallisuusvirastolle turvallisuuslupaun vaikuttavista merkittävistä muutoksista ja rataverkon ja sillä olevien laitteiden käytön tai kunnossapidon periaatteiden olennaisesta muuttamisesta.

Virasto voi 1 momentin mukaisen ilmoituksen saatuaan turvallisuusluvan haltijan hakemuksesta muuttaa myöntämäänsä rataverkon haltijan turvallisuuslupaa, jos turval-

lusluvan myöntämisen edellytykset ovat muuttuneet. Virasto voi lisäksi tarvittaessa turvallisuusluvan haltijan hakemuksesta muuttaa myöntämäänsä turvallisuuslupaa, jos turvallisuusluvan myöntämisen edellytyksiä koskevia säännöksiä tai määräyksiä muutetaan olennaisesti. Virasto voi vaatia turvallisuusluvan haltijaa hakemaan turvallisuusluvan muuttamista.

19 §

Turvallisuusluvan peruuttaminen

Jos turvallisuusluvan haltija ei enää täytä turvallisuusluvan myöntämisen edellytyksiä, Liikenteen turvallisuusviraston on varattava turvallisuusluvan haltijalle tilaisuus korjata puutteellisuus kohtuullisessa määräajassa, joka ei saa olla kahta kuukautta lyhyempi. Viraston on määräajan jälkeen ja turvallisuusluvan haltijaa kuultuaan peruutettava myöntämänsä turvallisuuslupa tai sen osa kokonaan tai määräajaksi, jos luvan haltija ei ole korjannut puutteellisuutta tai ei enää muutoin täytä turvallisuusluvan myöntämisen edellytyksiä, ja puutetta on pidettävä olennaisena.

Virasto voi kuitenkin peruuttaa turvallisuusluvan välittömästi, jos kysymyksessä on erityisen vakava puutteellisuus, josta voi aiheutua vaaraa rautatiejärjestelmän turvallisuudelle.

Viraston on viipymättä ilmoitettava turvallisuusluvan peruuttamisesta ministeriölle, rautatieliikenteen harjoittajille ja Euroopan rautatievirastolle.

4 luku

Valtion rataverkon käyttö ja ratakapasiteetti

20 §

Oikeus rataverkolle pääsyyn ja oikeus sen käyttämiseen

Tämän luvun mukaisesti myönnettyä ratakapasiteettia valtion rataverkolla saa harjoittamaansa rautatieliikennettä varten käyttää rautatieyrittäjä, jolla on ministeriön 10 §:n nojalla myöntämä toimilupa tai Euroopan talousalueella rautatieliikenteen harjoittamista

varten myönnetty toimilupa ja joka muutoinkin täyttää 3 §:ssä rautatieliikenteen harjoittamiselle säädetyt edellytykset. Myös museoliikenteen harjoittajat ja radan kunnossapitoa harjoittavat yritykset sekä muut rautatieliikenteen harjoittajat saavat käyttää tämän luvun mukaisesti myönnettyä ratakapasiteettia liikennöintiä varten.

Suomen ja Venäjän välisessä rautatieyhdyshäilyliikenteessä valtion rataverkon käyttäminen on oikeutettu Valtionrautateiden muuttamisesta osakeyhtiöksi annetun lain (20/1995) 1 §:ssä tarkoitettu rautatieliikennettä harjoittava osakeyhtiö.

21 §

Puitesopimus

Liikennevirasto voi tehdä ratakapasiteetin hakijan kanssa ratakapasiteetin käytöstä puitesopimuksen, jonka tarkoituksena on määrittää hakijan tarvitseman ratakapasiteetin ominaispiirteet. Puitesopimus ei kuitenkaan oikeuta ratakapasiteetin hakijaa saamaan sopimuksen mukaista ratakapasiteettia. Liikenneviraston tulee myöntää myös puitesopimuksen mukainen ratakapasiteetti hakemuksesta tämän luvun mukaisessa menettelyssä ja tässä luvussa säädetyin perustein. Puitesopimus ei muutoinkaan rajoita tämän luvun muiden säännösten soveltamista muihin ratakapasiteetin hakijoihin.

Puitesopimus on tehtävä enintään viideksi vuodeksi. Liikennevirasto voi erityisestä syystä tehdä pitempiaikaisia puitesopimuksia. Viittä vuotta pitempien sopimusten tekemisen perusteena voivat kuitenkin olla vain sopijapuolen kuljetusliiketoimintaan liittyvät sopimukset, erityisinvestoinnit tai erityiset liiketoimintariskit sekä erityisen painavat syyt, jotka perustuvat sopijapuolen laajoihin ja pitkäaikaisiin investointeihin ja tällaisiin toimiin sisältyviin sopimussitoumuksiin.

Sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, julkisia ovat tieto puitesopimuksesta ja pääpiirteet siinä sovitusta ratakapasiteetista. Liikenteen turvallisuusvirastolla on kuitenkin oikeus salassapitosäännösten estämättä saada tiedot sopimusten tekemisestä ja niiden perusteista sekä puitesopimusten eh-

doista, jos tietojen saaminen on viraston tehtävien kannalta välttämätöntä.

22 §

Ratakapasiteetin hakeminen

Rautatieyrityksen on haettava ratakapasiteettia siten kuin tässä pykälässä säädetään.

Ratakapasiteettia on haettava Liikennevirastolta kutakin aikataulukautta varten aikaisintaan 12 ja viimeistään kahdeksan kuukautta ennen aikataulukauden voimaantuloa. Uutta ratakapasiteettia tai ratakapasiteetin muutosta voidaan hakea säännöllistä liikennettä varten myös ratakapasiteetin jakamista koskevan päätöksen antamisen jälkeen, kuitenkin viimeistään neljä viikkoa ennen säännöllisen liikenteen ratakapasiteetin muutoksen voimaantuloa.

Tarkemmat säännökset ratakapasiteetin hakemisesta ja hakuajoista sekä rautatieliikenteen aikataulukaudesta, muutosajankohdista aikataulukauden aikana ja niihin liittyvistä määräajoista annetaan valtioneuvoston asetuksella noudattaen, mitä rautateiden infrastruktuurikapasiteetin käyttöoikeuden myöntämisestä ja rautateiden infrastruktuurin käytösmaksujen perimisestä sekä turvallisuusdistusten antamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/14/EY, jäljempänä *kapasiteetti- ja ratamaksudirektiivi*, liitteessä III säädetään.

Rautatieyritys voi hakea Liikennevirastolta ratakapasiteettia myös sellaista Euroopan talousalueen kansainvälistä rautatiereittiä varten, josta vain osa kuuluu tässä laissa tarkoitettuun rataverkkoon.

23 §

Ratakapasiteettihakemusten etusijajärjestykset

Jos muulle liikenteelle on osoitettavissa riittävästi vaihtoehtoisia rautatiereittejä, voidaan tietty rautatiereitti tai sen osa osoittaa Liikenneviraston antamalla päätöksellä erikoistuneeksi ratakapasiteetiksi noudattaen, mitä siitä kapasiteetti- ja ratamaksudirektiivin

24 artiklassa säädetään. Erikoistuneen ratakapasiteetin rautatiereitillä tai sen osalla ratakapasiteetin etusija on liikenteellä, jota varten ratakapasiteetti on erikoistunut.

Jos haetun ratakapasiteetin yhteensovittaminen ei ole 24 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla mahdollista, Liikenneviraston on päätöksellään tällöin todettava rautatiereitti tai sen osa tältä osin ylikuormitetuksi ratakapasiteetiksi. Ratakapasiteetti voidaan todeta ylikuormitetuksi myös, jos ratakapasiteetin ylikuormittuminen on aikataulukauden aikana ilmeistä. Liikennevirasto voi päättää rautatiereitin etusijajärjestyksistä, joiden mukaisesti määrätty liikennetyyppi voi saada etusijan ylikuormittuneen ratakapasiteetin jakamisessa.

24 §

Yksittäistä etusijajärjestyistä koskeva päätös

Jos samaa ratakapasiteettia on hakenut useampi hakija tai haettu ratakapasiteetti vaikuttaa toisen hakijan hakemaan ratakapasiteettiin, Liikenneviraston on ensisijaisesti pyrittävä sovitteluun ratakapasiteetin hakemista koskeva asia hakijoiden kesken. Virasto voi tällöin tarjota hakijalle sellaista ratakapasiteettia, joka ei oleellisesti poikkea tämän hakemasta ratakapasiteetista.

Jos 1 momentissa tarkoitettussa ratakapasiteettihakemusten yhteensovittamismenettelyssä ei saada hakijoiden kesken sovintoa, Liikennevirasto voi aikatauluehdotuksen laatimista varten ratkaista yksittäistapausta koskevan etusijajärjestyksen tässä luvussa säädettyin perustein. Liikenneviraston on ratkaistava etusijajärjestys kymmenen päivän kuluessa 1 momentissa tarkoitettua sovittelun päättymisestä.

Ylikuormitetun ratakapasiteetin osalta virasto voi etusijajärjestyistä koskevalla päätöksellään poiketa tämän luvun mukaisesta etusijajärjestyksestä sellaisen hakijan eduksi, joka harjoittaa kansainvälistä liikennettä tai jonka harjoittama liikenne ylläpitää tai parantaa rautatiejärjestelmän tai joukkoliikenteen toimivuutta muutoin taikka jonka hakemuksen hylkääminen aiheuttaa hakijalle tai sen asiakkaan liiketoiminnalle kohtuutonta haittaa.

25 §

Aikatauluehdotuksen laadinta ja asianosaisten kuuleminen

Liikenneviraston on laadittava hakemusten perusteella aikatauluehdotus seuraavaa aikataulukautta varten neljän kuukauden kuluessa ratakapasiteetin hakuajan päättymisestä. Aikatauluehdotukseen voidaan sisällyttää tiedot hakijalle myönnettäväksi ehdotettavasta ratakapasiteetista ainoastaan siinä laajuudessa ja sellaisin rajoituksin kuin mitä ratakapasiteetin käyttö liikenteenohjauksen toteuttamiseksi edellyttää.

Aikatauluehdotuksen tulee perustua ensisijaisesti haetun ratakapasiteetin myöntämiseen edellyttäen, että ratakapasiteetin mukaisilla aikatauluilla voidaan harjoittaa rautatieliikennettä teknisten vaatimusten ja turvallisuusvaatimusten mukaisesti. Liikennevirasto voi kuitenkin tarjota ratakapasiteetin jaon parantamiseksi hakijalle sellaista ratakapasiteettia, joka ei oleellisesti poikkea tämän hakemasta ratakapasiteetista. Ratakapasiteetti voidaan jättää myös jakamatta, jos aikataulukautta varten tarvitaan varakapasiteettia rautatieliikenteen etusijajärjestyksen vuoksi.

Liikenneviraston on toimitettava aikatauluehdotus tiedoksi ratakapasiteetin hakijoille viimeistään 1 momentissa tarkoitettuun määräaikaan mennessä ja varattava hakijoille tilaisuus tulla kuulluiksi. Kuulemisaika on 30 päivää aikatauluehdotuksen tiedoksiannosta. Tavaraliikenteen rautatiekuljetuspalveluita hankkivilla asiakkailta ja rautatiekuljetuspalveluiden ostajia edustavilla yhteisöillä on oikeus antaa lausunto aikatauluehdotuksesta 30 päivän kuulemisaikana, joka alkaa kulua siitä, kun Liikennevirasto on julkistanut aikatauluehdotuksen.

26 §

Ratakapasiteetin jakaminen

Liikenneviraston on päätettävä aikatauluehdotuksen ja 25 §:n 3 momentin mukaisen kuulemisen perusteella ratakapasiteetin jakamisesta tasapuolisesti ja syrjimättömin perustein. Viraston on tällöin otettava erityisesti huomioon henkilö- ja tavaraliikenteen sekä

radan kunnossapidon tarpeet samoin kuin rataverkon tehokas käyttö. Päätöstä tehtäessä on otettava huomioon myös erikoistuneen ja ylikuormittuneen ratakapasiteetin mukaan määräytyvät etusijajärjestykset, jollei tämän luvun säännöksistä muuta johdu.

Päätös säännöllisen liikenteen ratakapasiteetin muuttamisesta tai uudelleenjakamisesta aikataulukauden aikana on tehtävä 1 momentin mukaisin perustein noudattaen, mitä menettelystä 22 §:n 2 momentissa ja 22 §:n 3 momentin nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään.

27 §

Kiireellinen ratakapasiteetti

Ratakapasiteetin hakija voi hakea Liikennevirastolta kiireellistä ratakapasiteettia myös muulloin kuin 22 §:n 2 momentissa säädettyssä säännöllisen liikenteen ratakapasiteetin hakemiselle säädettyssä määräajassa, jos hakija tarvitsee viipymättä ratakapasiteettia tilapäisesti yhtä tai useampaa rautatiereittiä varten. Museoliikenteen harjoittajan ja radan kunnossapitoa harjoittavan yrityksen ratakapasiteettihakemus käsitellään aina kiireellisenä. Liikenneviraston on annettava päätös hakemukseen viiden työpäivän kuluessa hakemuksen jättämisestä. Tarkemmat säännökset kiireellisen ratakapasiteetin hakemisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Liikenneviraston on myönnettävä haettu ratakapasiteetti, jos hakemuksessa tarkoitettuun käyttöön on osoitettavissa riittävästi ratakapasiteettia. Jollei 26 §:n 1 momentista muuta johdu, ratakapasiteetti on myönnettävä sitä ensin hakeneelle.

28 §

Ratakapasiteetin käyttö ja peruuttaminen

Ratakapasiteetin haltija ei saa luovuttaa sille myönnettyä ratakapasiteettia toiselle. Jos ratakapasiteetin haltija käyttää myönnettyä ratakapasiteettia tämän momentin vastaisesti, Liikenneviraston on tältä osin peruutettava sille myönnetty ratakapasiteetti.

Liikennevirasto päättää ratakapasiteetin vähimmäiskäytön kynnysmääristä. Liikenne-

virasto voi peruuttaa ratakapasiteetin haltijalle myönnetyn ratakapasiteetin tai osan siitä, jos ratakapasiteetin haltija on käyttänyt ratakapasiteettia vähintään 30 päivän aikana vähemmän kuin rautatiereitin tai sen osan mukainen kynnysmäärä edellyttää.

Ratakapasiteettia ei saa kuitenkaan peruuttaa, jos käyttämättä jättäminen on johtunut hakijasta tai ratakapasiteettia käyttävästä rautatieliikenteen harjoittajasta riippumattomista muista kuin taloudellisista syistä. Liikennevirasto voi peruuttaa ratakapasiteetin aina siltä ajalta, jolloin ratakapasiteetin haltijalla ei ole turvallisuustodistusta rautatieliikenteen harjoittamista varten.

Liikennevirasto voi poistaa ratakapasiteetin käytöstä kokonaan tai osittain sellaisella rautatiereitillä, joka on rataverkon teknisestä viasta taikka onnettomuudesta tai vauriotapahtumasta johtuvasta syystä tilapäisesti poissa käytöstä. Viraston on tällöin mahdollisuuksien mukaan tarjottava vaihtoehtoisia rautatiereittejä ratakapasiteetin haltijalle. Virasto ei ole kuitenkaan velvollinen korvaamaan ratakapasiteetin haltijalle mahdollisesti aiheutuvaa vahinkoa, jollei 30 §:n nojalla ole muuta sovittu.

29 §

Ratakapasiteettia koskeva arviointi ja ratakapasiteetin vahvistamissuunnitelma

Jos Liikennevirasto toteaa rautatiereitin 23 §:n 2 momentin nojalla ylikuormitetuksi, sen on laadittava kuuden kuukauden kuluessa ylikuormittumisen toteamisesta ratakapasiteettia koskeva arviointi. Arvioinnissa on selvitettävä rautatiereitin ylikuormittumisen syyt sekä ne Liikenneviraston toimenpiteet, joilla se voi poistaa tai vähentää ylikuormittumista arvioitavana olevalla rautatiereitillä.

Jos Liikennevirasto on tehnyt 1 momentissa tarkoitetun ratakapasiteettia koskevan arvioinnin, sen on tämän jälkeen tehtävä ratakapasiteetin vahvistamissuunnitelma kuuden kuukauden kuluessa arvioinnin valmistumisesta. Ratakapasiteetin vahvistamissuunnitelmassa on yksilöitävä ylikuormituksen syyt, rautatieliikenteen todennäköinen kehittyminen, rataverkon kehittämistä koskevat rajoitukset sekä ratakapasiteetin vahvistamisen

vaihtoehdot ja kustannukset ottaen huomioon kustannus-hyötyanalyysiin perustuvat arviot esitetyistä vaihtoehdoista sekä edellytykset ratamaksuun liittyvien maksujen muuttamiseen.

30 §

Rataverkon käyttö sopimus

Liikenneviraston on tehtävä rautatieyrityksen ja museoliikenteen harjoittajan kanssa rataverkon käyttöä koskeva sopimus, jossa on sovittava 33 §:ssä tarkoitettujen Liikenneviraston tarjoamien palvelujen käytöstä ja muista rautatieliikenteen harjoittamiseen liittyvistä käytännön järjestelyistä sekä 31 §:ssä tarkoitetuista korvauksista ja niiden perusteista.

Liikenneviraston on tehtävä käyttö sopimus jokaisen rautatieyrityksen ja museoliikenteen harjoittajan kanssa tasapuolisissa ja kohtuullisissa ehdoissa. Sopimuksella on edistettävä rataverkon tehokasta käyttöä ja rautatieliikenteen täsmällisyyttä sekä rautatieliikenteestä ja radanpidosta aiheutuvien rataverkon käytettävyyshäiriöiden vähentämistä. Sopimus tehdään kutakin aikataulukautta varten ottaen huomioon aikataulukaudelle myönnetty ratakapasiteetti. Sopimusta voidaan muuttaa, jos aikataulukauden aikana tehdyt ratakapasiteetin jakamista koskevat päätökset tai muut sopimukseen vaikuttavat seikat sitä edellyttävät.

Liikennevirasto ei saa tehdä käyttö sopimusta ennen kuin rautatieyrittäjä täyttää 3 §:n 1 momentin 1—3 ja 5 kohdassa säädetyt ja museoliikenteen harjoittaja 3 §:n 1 momentin 1 ja 5 kohdassa säädetyt edellytykset rautatieliikenteen harjoittamiselle.

31 §

Suorituskannustinjärjestelmä

Rataverkon tehokkaan käytön ja rautatieliikenteen täsmällisyyden edistämiseksi sekä rautatieliikenteestä ja radanpidosta aiheutuvien rataverkon käytettävyyshäiriöiden vähentämiseksi rautatieyrityksiä ja Liikennevirastoa kannustetaan rajoittamaan niiden toiminnasta aiheutuvia häiriöitä ja parantamaan

valtion rataverkon käytön tehokkuutta tässä pykälässä tarkoitetulla suorituskannustinjärjestelmällä. Järjestelmän on oltava tasapuolinen, syrjimätön ja suhteellisuusperiaatteen mukainen.

Rautatieyrityksen on maksettava Liikennevirastolle 30 §:ssä tarkoitetussa rataverkon käyttö sopimuksessa sovittujen perusteiden mukaan määräytyvä korvaus, jos rautatieyrityksen harjoittama liikenne poikkeaa rautatieyrityksestä johtuvasta syystä oleellisesti sille myönnetystä ratakapasiteetista. Liikenneviraston on maksettava rautatieyritykselle rataverkon käyttö sopimuksessa sovittava korvaus, jos rataverkon käytettävyyden poikkeaa virastosta johtuvien liikenteen häiriöiden vuoksi oleellisesti rautatieyritykselle myönnetystä ratakapasiteetista ja siitä aiheutuu haittaa rautatiejärjestelmän toimivuudelle.

32 §

Verkkoselostus

Liikennevirasto julkaisee aikataulukausittain ratakapasiteetin hakijoita varten verkkoselostuksessa tiedot niistä tämän lain nojalla annetuista säännöksistä ja määräyksistä, jotka koskevat:

- 1) oikeutta rataverkolle pääsyyn;
- 2) ratamaksujen määräytymisperusteita;
- 3) ratakapasiteetin hakemista ja siihen liittyviä määräaikoja;
- 4) rautateiden liikkuvaa kalustoa koskevia vaatimuksia ja hyväksyntää; sekä
- 5) muita rautatieliikenteen harjoittamista ja sen aloittamisen edellytyksiä koskevia seikkoja.

Liikennevirasto julkaisee verkkoselostuksessa tiedot rataverkon laadusta ja laajuudesta sekä antaa tarkemmat tiedot 33 §:ssä tarkoitettua rataverkon vähimmäiskäyttöpalvelujen sekä rataverkon käyttö mahdollisuuksien ja raideyhteyksien yksityiskohdista ja saatavuudesta. Verkkoselostuksessa julkaistaan myös ne päätökset, jotka Liikennevirasto antaa:

- 1) erikoistuneesta ratakapasiteetista 23 §:n 1 momentin nojalla;
- 2) ylikuormitetun ratakapasiteetin etusijajärjestyksistä 23 §:n 2 momentin nojalla; sekä
- 3) rautatiereittikohtaisista ratakapasiteetin vähimmäiskäytön kynnysmääristä 28 §:n 2 momentin nojalla.

Liikenneviraston on kuultava verkkoselostusta laatiessaan Suomeen sijoittautuneita ratakapasiteetin haltijoita ja muita Suomen rataverkolle pyrkiviä ratakapasiteetin hakijoita. Liikenneviraston on julkaistava verkkoselostus viimeistään neljä kuukautta ennen ratakapasiteettia koskevien hakemusten jättämiseksi valtioneuvoston asetuksella säädetyn määräajan päättymistä. Jos 1 ja 2 momentissa tarkoitettut tiedot muuttuvat verkkoselostuksen voimassaoloaikana, Liikenneviraston on viipymättä julkaistava muuttuneet tiedot.

5 luku

Palvelut ja ratamaksu

33 §

Liikenneviraston rautatieliikenteen harjoittajille tarjoamat palvelut

Liikenneviraston on tarjottava rautatieliikenteen harjoittajille tasapuolisin ja syrjimättömin ehdoin rataverkon vähimmäiskäyttöpalveluja ja rataverkon käyttömahdollisuuksiin kuuluvia raideyhteyksiä palveluihin pääsemiseksi noudattaen, mitä kapasiteetti- ja ratamaksudirektiivin liitteessä II säädetään. Näistä palveluista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Tieto palvelujen yksityiskohdista ja saatavuudesta ja käytävissä olevista raideyhteyksistä on sisällytettävä 32 §:ssä tarkoitettuun verkkoselostukseen.

Liikennevirasto voi tarjota rautatieliikenteen harjoittajille rataverkon käyttömahdollisuuksiin kuuluvia palveluja, rataverkon käytön lisäpalveluja ja oheispalveluja sekä sopia näistä palveluista ja muista hyödykkeistä. Tarkemmat säännökset rataverkon käytön lisäpalveluista ja oheispalveluista annetaan valtioneuvoston asetuksella. Tieto tarjottavista palveluista ja muista hyödykkeistä sekä niiden yksityiskohdista ja saatavuudesta on sisällytettävä verkkoselostukseen. Liikenneviraston on tarjottava tässä momentissa tarkoitettuja palveluja ja muita hyödykkeitä verkkoselostuksesta julkaistujen tietojen mukaisesti kaikille rautatieliikenteen harjoittajille rautatiereittikohtaisesti yhtäläisin ja tasapuolisin ehdoin.

34 §

Palvelujen tarjoaminen

Rautatieyrityksen ja rautatieliikenteen palveluja tarjoavan yhtiön tai muun yhteisön (*palvelujen tarjoaja*) on tarjottava kapasiteetti- ja ratamaksudirektiivin liitteen II 2 kohdassa tarkoitettuja rataverkon käyttömahdollisuuksiin kuuluvia palveluja raideyhteyksineen rautatieliikenteen harjoittajan käyttöön syrjimättömin ehdoin korvausta vastaan. Palvelujen tarjoaja voi kieltäytyä palvelujen tarjoamisesta, jos palveluille on olemassa markkinaolosuhteiden mukaisia toteuttamiskelpoisia vaihtoehtoja.

Jos palvelujen tarjoaja katsoo joutuvansa liiketoimintansa kannalta vakaviin vaikeuksiin palveluvelvollisuuden vuoksi, se voi hakea Liikenteen turvallisuusvirastolta luvan kieltäytyä palvelujen tarjoamisesta. Virasto voi hakemuksesta myöntää palvelujen tarjoajalle tapauskohtaisesti tilapäisen poikkeusluvan. Palvelujen tarjoajan on haettava lupaa viimeistään seitsemän päivän kuluessa siitä lukien, kun palveluja on haettu palvelujen tarjoajalta. Poikkeusluvan myöntämistä harjoittajien oikeus saada käyttöönsä tässä pykälässä tarkoitettuja palveluja tasapuolisesti ja syrjimättömin ehdoin sekä poikkeuksen vaikutukset rautatieliikennemarkkinoihin ja markkinoiden kilpailutilanteeseen. Lisäksi viraston on otettava huomioon, että palvelujen tarjoamisvelvollisuus ei kohtuuttomasti rajoita palvelujen tarjoajan omien palvelujen käyttöä.

Jos palvelujen tarjoaja katsoo, että palvelujen tarjoamisen edellytyksissä tai tarjoamiseen vaikuttavissa olosuhteissa muutoin on Liikenteen turvallisuusviraston päätettyä palvelujen tarjoamisesta tapahtunut sellaisia olennaisia muutoksia, jotka voivat johtaa sen liiketoiminnan kannalta vakaviin vaikeuksiin, palvelujen tarjoaja voi hakea 2 momentissa tarkoitettua poikkeuslupaa uudelleen.

Palveluista perittävän korvauksen tulee olla tasapuolinen kaikkia rautatieliikenteen harjoittajia kohtaan ja kohtuullinen ottaen huomioon palveluista aiheutuneet kustannukset ja kohtuullinen tuotto. Palvelujen hinnoit-

telussa ei saa olla perusteettomia tai kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja tai rajauksia.

Rautatieliikenteen harjoittajalla on oikeus käyttää yksityisraiteita, jotka johtavat useampaan kuin yhtä loppukäyttäjää palveleviin terminaaleihin ja satamiin, ja tarjota terminaaleissa ja satamissa asiakkailleen palveluja.

Tarkemmat säännökset tässä pykälässä tarkoitetuista palveluista raideyhteyksineen sekä 2 ja 3 momentissa tarkoitettuna poikkeusluvan hakemisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

35 §

Koulutuspalvelujen tarjoaminen

Rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä annetun lain (1664/2009) 23 §:ssä tarkoitettuna oppilaitoksen on tarjottava tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla korvausta vastaan koulutuspalveluja tässä laissa tarkoitettua toimintaa harjoittaville yhtiöille ja muille yhteisöille, jos koulutus on tarpeellista turvallisuustodistuksen tai turvallisuusluvan saamista koskevien vaatimusten täyttämiseksi. Korvauksen tulee olla tasapuolinen ja kohtuullinen ottaen huomioon koulutuksesta aiheutuneet kustannukset ja kohtuullinen tuotto.

Tarkemmat säännökset 1 momentissa tarkoitetuista koulutuspalveluista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

36 §

Liikenteenohjaus ja liikennöinnistä sopiminen

Rataverkon haltija vastaa hallinnoimansa rataverkon liikenteenohjauksesta ja huolehtii liikenteenohjauspalvelun tasapuolisuudesta. Rataverkon haltija voi järjestää liikenteenohjauspalvelut itse tai hankkia ne julkisilta tai yksityisiltä palvelujen tuottajilta. Muu rataverkon haltija kuin Liikennevirasto voi myös sopia Liikenneviraston kanssa liikenteenohjauksen järjestämisestä rataverkon haltijan raihteilla tai jollakin sen osalla.

Liikennevirasto vastaa liikenteenohjauspalvelun valtakunnallisesta järjestämisestä ja koordinaatiosta valtion rataverkolla.

Rataverkon haltijoiden on sovittava liikennöinnin ja liikenteenohjauksen käytännön järjestelyistä silloin, kun rataverkot liittyvät toisiinsa ja niiden välillä liikennöidään.

Jos rataverkon haltija hankkii liikenteenohjauspalvelut muulta yhtiöltä tai yhteisöltä, sen on turvallisuusjohtamisjärjestelmässään otettava huomioon liikenteenohjauspalveluja tarjoavan yhtiön tai yhteisön toiminta.

Liikenteenohjauspalveluja tarjoavan yhtiön tai muun yhteisön on tarjottava palveluita tasapuolisesti kaikille rautatieliikenteen harjoittajille. Sen palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä pykälässä tarkoitettuja liikenteenohjauspalvelutehtäviä. Raideliikenteessä aiheutuneiden henkilö- ja esinevahinkojen korvaamisesta säädetään raideliikennevastuulaissa (113/1999).

37 §

Ratamaksu

Ratamaksuna valtion rataverkon käytöstä peritään ratamaksun perusmaksua ja muita ratamaksuun liittyviä erikseen säädettyjä maksuja (*ratamaksu*). Radan kunnossapittoa harjoittavalta yritykseltä ei peritä ratamaksua.

Liikenneviraston on perittävä ratamaksun perusmaksua rautatieliikenteen harjoittajilta tasapuolisesti ja syrjimättömin ehdoin 33 §:n 1 momentissa tarkoitetuista palveluista ja muista momentissa tarkoitetuista hyödykkeistä niiden käytön mukaisesti noudattaen, mitä kapasiteetti- ja ratamaksudirektiivin II luvussa säädetään. Rautatieliikenteen harjoittajille tarjottavista 33 §:n 1 momentissa tarkoitetuista palveluista ja muista hyödykkeistä perittävän ratamaksun tulee perustua aina niihin radanpidon kustannuksiin, joita rautatieliikenteen harjoittaminen aiheuttaa suoraan valtion rataverkolle ja radanpidolle.

Ratamaksun perusmaksun määrästä annetaan tarkemmat säännökset liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella.

Jos yksityisraiteen haltija aikoo periä rataverkkonsa käytöstä maksua, sen on ilmoitettava maksusta ja sen perusteista ministeriölle ja Liikenteen turvallisuusvirastolle viimeistään kaksi kuukautta ennen maksun käyttöön

ottamista. Maksun on oltava kapasiteetti- ja ratamaksudirektiivin 7 artiklassa säädettyjen hinnoitteluperiaatteiden mukainen.

38 §

Ratamaksun periminen

Liikennevirasto päättää ratamaksun perusmaksun maksuunpanosta ja perii maksut kalenterikuukausittain rautatieliikenteen harjoittajilta. Virasto voi erityisestä syystä sopia rautatieliikenteen harjoittajan kanssa muusta maksujärjestelystä. Viraston maksuunpanema ratamaksu on suoraan ulosottokelpoinen.

6 luku

Turvallisuus

39 §

Turvallisuuden perusteet

Rautatiejärjestelmän turvallisuustaso on säilytettävä, ja sitä on kehitettävä Euroopan unionin lainsäädännön ja alan teknisen ja tieteellisen kehityksen mahdollistamalla tavalla.

Rataverkon haltija ja rautatieliikenteen harjoittaja vastaavat rautatiejärjestelmän turvallisuudesta käytöstä ja käyttöön liittyvien riskien hallinnasta. Niiden on toteutettava tarvittavia riskienhallintatoimenpiteitä tarvittaessa toistensa kanssa yhteistyössä. Rataverkon haltijalla ja rautatieliikenteen harjoittajalla on oltava turvallisuuden takaava organisaatio ja 40 §:ssä tarkoitettu turvallisuusjohtamisjärjestelmä.

Rautatiejärjestelmän ja sen osien vähimmäisturvallisuustaso määritellään rautatieturvallisuudirektiivin 7 artiklassa tarkoitetuissa yhteisissä turvallisuustavoitteissa. Liikenteen turvallisuusviraston on tarvittaessa muutettava rautatieturvallisuutta koskevat määräyksensä siten, että vähintään yhteiset turvallisuustavoitteet voidaan saavuttaa. Mitä tässä momentissa säädetään Liikenteen turvallisuusviraston velvollisuudesta muuttaa turvallisuusmääräyksensä, koskee myös valtioneuvoston ja ministeriön velvollisuutta muuttaa asetuksella annettuja rautatieturvallisuutta koskevia säännöksiä.

Rautatieturvallisuudirektiivin 6 artiklassa

tarkoitettuja yhteisiä turvallisuusmenetelmiä käytetään turvallisuuden tason ja turvallisuustavoitteiden saavuttamisen ja muiden turvallisuutta koskevien vaatimusten noudattamisen arvioinnissa.

40 §

Turvallisuusjohtamisjärjestelmä

Rautatieliikenteen harjoittajalla ja rataverkon haltijalla on oltava rautatieturvallisuutta koskevien säännösten ja määräysten mukainen turvallisuusjohtamisjärjestelmä, joka täyttää rautatieturvallisuudirektiivin liitteessä III turvallisuusjohtamisjärjestelmälle asetetut vaatimukset. Turvallisuusjohtamisjärjestelmälle asetettuja vaatimuksia arvioitaessa otetaan huomioon harjoitettavan toiminnan luonne ja laajuus. Turvallisuusjohtamisjärjestelmällä on varmistettava kaikkien organisaation toimintaan kuuluvien riskien hallinta.

Rataverkon haltijan on otettava turvallisuusjohtamisjärjestelmässään huomioon rautatieliikenteen harjoittajien toiminnan vaikutukset rataverkkoon sekä huolehdittava siitä, että kaikki rautatieliikenteen harjoittajat voivat toimia yhteentoimivuuden teknisten eritelmien ja kansallisten turvallisuussääntöjen sekä turvallisuustodistuksessa vahvistettujen edellytysten mukaisesti. Rataverkon haltijan on lisäksi rataverkkoa käyttäviä rautatieliikenteen harjoittajia kuultuaan selvitettävä turvallisuusjohtamisjärjestelmässään, miten eri toimijoiden hätätilanmenettelyt sovitetaan yhteen.

Rautatieliikenteen harjoittajan ja rataverkon haltijan toimitusjohtaja, pääjohtaja tai muu liikkeenjohtamisesta vastaava henkilö vastaa turvallisuusjohtamisjärjestelmän käyttöön ottamisesta ja ylläpitämisestä johtamaan organisaatiossa.

41 §

Turvallisuustavoitteiden saavuttamisen seuranta

Liikenteen turvallisuusvirasto seuraa yhteisten turvallisuustavoitteiden saavuttamista ja rautatieturvallisuuden kehittymistä. Tur-

vallisuustavoitteiden saavuttamista mitataan yhteisillä turvallisuusindikaattoreilla. Virasto esittää vuosikertomuksessaan rautatieturvallisuusdirektiivin liitteessä I lueteltujen turvallisuusindikaattoreiden mukaiset luvut ja tiedot sekä julkaisee vuosikertomuksen edellisen kalenterivuoden toiminnasta ja toimittaa sen 30 päivään syyskuuta mennessä ministeriölle ja Euroopan rautatievirastolle.

Rataverkon haltijan ja rautatieliikenteen harjoittajan on vuosittain kerättävä tiedot edellisen kalenterivuoden turvallisuustavoitteiden saavuttamisesta ja laadittava turvallisuustavoitteiden saavuttamisesta turvallisuuskertomus. Kertomus on toimitettava Liikenteen turvallisuusvirastolle 30 päivään kesäkuuta mennessä.

Tarkemmat säännökset yhteisistä turvallisuusindikaattoreista ja Liikenteen turvallisuusviraston vuosikertomuksesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

7 luku

Yhteentoimivuus

42 §

Yhteentoimivuuden perusteet

Rautatiejärjestelmän, sen osajärjestelmien ja yhteentoimivuuden osatekijöiden on täytettävä rautatiejärjestelmän olennaiset vaatimukset, joita on noudatettava osajärjestelmän ja yhteentoimivuuden osatekijän suunnittelussa, valmistuksessa, markkinoille saattamisessa, käyttöönotossa, parantamisessa, uudistamisessa ja käytössä.

Olennaiset vaatimukset koskevat osajärjestelmien turvallisuutta, luotettavuutta ja käytökuntoa, terveysvaikutuksia, ympäristövaikutuksia ja teknistä yhteentoimivuutta. Tarkemmat säännökset yhteentoimivuusdirektiivin liitteessä II tarkoitetuista rautatiejärjestelmän osajärjestelmistä ja liitteessä III tarkoitettujen olennaisten vaatimusten sisällöstä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

43 §

Yhteentoimivuuden teknisistä eritelmistä poikkeaminen

Jos yhteentoimivuuden teknisessä eritel-

mässä ei ole säädetty Suomea koskevasta erityistapauksesta, Liikenteen turvallisuusvirasto voi yhteentoimivuusdirektiivin 9 artiklan mukaisesti pyytää poikkeusta eritelmästä, jos:

1) osajärjestelmää tai sen uudistamista tai parantamista koskeva hanke on eritelmän julkaisuhetkellä edennyt pitkälle tai hanketta koskevaa sopimusta on ryhdytty toteuttamaan;

2) uudistetaan tai parannetaan osajärjestelmää, ja kyseessä olevan yhteentoimivuuden teknisen eritelmän kuormaulottuma, raideleveys tai raideväli taikka sähköistysjärjestelmän jännite eivät ole yhteensopivia nykyisen osajärjestelmän vastaavien parametrien kanssa;

3) osajärjestelmää tai sen uudistamista tai parantamista koskeva hanke toteutetaan alueella, joka on maantieteellisten erityisolosuhteiden vuoksi erillään muusta Euroopan unionin rataverkosta;

4) osajärjestelmän uudistamista, parantamista tai laajentamista koskevassa hankkeessa eritelmän soveltaminen vaarantaisi hankkeen taloudellisen elinkelpoisuuden tai rautatiejärjestelmän yhtenäisyyden;

5) eritelmää ei voida soveltaa onnettomuuden tai luonnonkatastrofin vuoksi taloudellisista tai teknisistä syistä; tai

6) poikkeus koskee kalustoyksikköä, jonka lähtö- tai määräpaikkana on kolmas maa, jonka raideleveys poikkeaa Euroopan unionissa pääasiallisesti käytetystä raideleveydestä.

Hankintayksikkö voi esittää Liikenteen turvallisuusvirastolle, että virasto pyytää Euroopan komissiolta, jäljempänä *komissio*, poikkeusta yhteentoimivuuden teknisestä eritelmästä. Jos virasto pitää poikkeuspyyntöä perusteltuna, se toimittaa pyynnön komissiolle. Virasto voi kuitenkin 1 momentin 1, 3, 5 ja 6 kohdan tapauksissa myöntää hankintayksikölle oikeuden vaihtoehtoisten sääntöjen soveltamiseen jo ennen kuin komissio on hyväksynyt poikkeuksen.

Hankintayksikön on Liikenteen turvallisuusviraston vaatimuksesta toimitettava virastolle tiedot niistä töistä, tavaroista ja palveluista, joita poikkeuspyyntö koskee, ja perustelut eritelmästä poikkeamiselle. Lisäksi hankintayksikön on 1 momentin 1 kohdan

mukaista poikkeusta pyydettyä toimitettava virastolle tiedot niistä perusteluista, joiden mukaan hanketta voidaan pitää pitkälle edenneenä.

Tarkemmat säännökset poikkeuksen pyytämistä ja poikkeusmenettelystä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

8 luku

Osajärjestelmien ja osatekijöiden käyttöönotto

44 §

Rakenteellisen osajärjestelmän käyttöönottolupa

Rakenteellisen osajärjestelmän käyttöönottamiseen on oltava Liikenteen turvallisuusviraston myöntämä käyttöönottolupa.

Viraston on myönnettävä käyttöönottolupa sellaiselle rakenteelliselle osajärjestelmälle, joka on olennaisten vaatimusten mukainen. Viraston on lupahakemusta käsitellessään tarkastettava erityisesti osajärjestelmän tekninen yhteensopivuus sen järjestelmän kanssa, johon osajärjestelmä liitetään sekä osajärjestelmien yhdistämisen turvallisuus.

Viraston on lupahakemusta käsitellessään tarkastettava myös, että osajärjestelmät ovat käyttötoimintaa ja liikenteen hallintaa koskevan yhteentoimivuuden teknisen eritelmän mukaisia siltä osin kuin eritelmaa on sovellettava.

45 §

Rakenteellisen osajärjestelmän vaatimustenmukaisuuden arviointi

Rautatiejärjestelmän rakenteellisen osajärjestelmän vaatimustenmukaisuus arvioidaan yhteentoimivuuden teknisten eritelmien ja osajärjestelmää koskevien Liikenteen turvallisuusviraston määräysten tai muiden sitä koskevien säännösten tai määräysten perusteella.

Rakenteellisen osajärjestelmän vaatimustenmukaisuus on osoitettava EY-tarkastusvakuutuksella, jos sitä koskevat yhteentoimi-

vuuden teknisen eritelmän vaatimukset. Vaatimustenmukaisuuden arvioimiseksi hakijan on pyydettyä 61 §:ssä tarkoitettua ilmoitettua laitosta suorittamaan EY-tarkastusmenettely. Hakijana voi olla hankintayksikkö tai osajärjestelmän rakentaja tai valmistaja taikka niiden Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtioon sijoittunut edustaja.

Ilmoitettu laitos vastaa osajärjestelmän EY-tarkastuksesta osajärjestelmän suunnittelusta sen käyttöönottoa edeltävään luovutukseen saakka. EY-tarkastus kattaa osajärjestelmän suunnittelun ja rakentamisen sekä käyttöön otettavan osajärjestelmän koekäytön.

Rakenteellisen osajärjestelmän vaatimustenmukaisuus on arvioitava 65 §:n mukaisessa FI-tarkastuksessa ja osoitettava FI-tarkastusvakuutuksella, siltä osin kuin sitä eivät koske yhteentoimivuuden teknisen eritelmän vaatimukset.

Rakenteelliselle osajärjestelmälle annettava EY-tarkastusvakuutus ja FI-tarkastusvakuutus on osoitettava Liikenteen turvallisuusvirastolle. EY-tarkastusvakuutus on laadittava samalla kielellä kuin siihen liittyvä tekninen tiedosto. Liikenteen turvallisuusvirasto voi vaatia EY-tarkastusvakuutuksesta suomen- tai ruotsinkielisen käännöksen.

Muista EY-tarkastusvakuutukseen ja FI-tarkastusvakuutukseen sisällytettävistä tiedoista ja tarkastusvakuutusten antamisen edellytyksistä sekä antamista koskevasta menettelystä annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

46 §

Osajärjestelmän valmistamista, rakentamista, parantamista tai uudistamista koskeva suunnitelma

Uuden osajärjestelmän valmistamista tai rakentamista sekä osajärjestelmän parantamista tai uudistamista koskeva suunnitelma on toimitettava Liikenteen turvallisuusvirastolle. Suunnitelman toteutus voidaan käynnistää vasta, kun virasto on päättänyt, tarvitaanko osajärjestelmän parantamista tai uudistamista koskevan suunnitelman perusteella uusi käyttöönottolupa. Uusi käyttöönottolupa on aina vaadittava, kun suunnitteilla olevat

työt voivat vaikuttaa kyseisen osajärjestelmän turvallisuuden yleiseen tasoon.

Viraston on ilmoitettava hakijalle käyttöönottolupatarpeesta viimeistään neljän kuukauden kuluttua siitä, kun hakija on toimittanut kaikki asian käsittelyä varten tarpeelliset asiakirjat virastolle. Samalla viraston on ilmoitettava, miten laajasti yhteentoimivuuden teknisiä eritelmiä on sovellettava hankkeeseen.

47 §

Rakentamisaikainen käyttö lupa

Jos osajärjestelmää aiotaan käyttää rautatiejärjestelmässä ennen 44 §:ssä säädetyn käyttöönottoluvan myöntämistä, sille on haettava rakentamisaikaista käyttö lupaa Liikenteen turvallisuusvirastolta. Virasto voi myöntää luvan, kun kysymys on vaihteittain valmistuvasta uudistamis- tai parantamishankkeesta ja osajärjestelmän käyttö on tarpeen riittävien liikenneyhteyksien turvaamiseksi, eikä rautatiejärjestelmän turvallisuutta vaaranneta. Rakentamisaikaisen käyttö luvan edellytysten arvioimiseksi hakijan on toimitettava virastolle kuvaus liikennetarpeesta, suunnitelluista töistä sekä toimenpiteistä, joilla varmistetaan turvallisuus rautatiejärjestelmässä.

Rakentamisaikainen käyttö lupa voidaan myöntää kerrallaan enintään kolmeksi vuodeksi. Liikenteen turvallisuusvirasto voi sisällyttää lupaan ehtoja tai rajoituksia, joilla varmistetaan turvallisuus rautatiejärjestelmässä. Jos turvallisuuteen tai muihin luvan edellytyksiin vaikuttavissa seikoissa tapahtuu luvan voimassaolon aikana muutoksia, asiasta on ilmoitettava Liikenteen turvallisuusvirastolle sen arvioimiseksi, ovatko luvan myöntämisen edellytykset muuttuneet ja onko lupaa haettava uudelleen. Virasto voi tällöin vaatia uuden luvan hakemista asettamassaan kohtuullisessa määräajassa.

Mitä 48 §:ssä säädetään osajärjestelmän käyttöönottoluvan peruuttamisesta, koskee myös rakentamisaikaista käyttö lupaa. Rakentamisaikaista käyttö lupaa ei voida myöntää kalustoyksikölle.

48 §

Käyttöönottoluvan myöntäminen ja sen peruuttaminen

Käyttöönottolupa voidaan myöntää toistaiseksi. Käyttöönottolupa voidaan myöntää määräaikaisena kalustoyksikölle tai turvalaitteelle, jos kalustoyksikölle tai turvalaitteelle tai jollekin kalustoyksikköön kuuluvalla osajärjestelmälle on suoritettava yhteentoimivuuden teknisessä eritelmässä tai kansallisessa määräyksessä vaadittuja testejä ennen kuin virasto voi päättää toistaiseksi myönnettävästä käyttöönottoluvasta. Hakiessaan määräaikaista lupaa hankintayksikön on toimitettava testausta koskeva suunnitelma Liikenteen turvallisuusvirastolle. Kalustoyksikköä ja turvalaitetta saa tällöin käyttää ainoastaan testeissä.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi sisällyttää käyttöönottolupaan rajoituksia ja ehtoja, joilla varmistetaan turvallisuus ja yhteentoimivuus rautatiejärjestelmässä. Käyttöönottoluvan ehdot eivät saa olla ristiriidassa olennaisen vaatimusten kanssa.

Jos osajärjestelmä tai kalustoyksikkö ei täytä sille asetettuja olennaisia vaatimuksia tai jos luvanhaltija ei noudata luvassa asetettuja rajoituksia tai ehtoja, viraston on kehoitettava luvanhaltijaa korjaamaan havaitut virheet tai laiminlyönnit kohtuullisessa määräajassa, joka ei saa olla kahta kuukautta lyhyempi. Jos virhettä tai laiminlyöntiä on pidettävä olennaisena, eikä luvanhaltija ole korjannut sitä asetetussa määräajassa, virasto voi peruuttaa käyttöönottoluvan kokonaan tai määräajaksi. Virasto voi myös rajoittaa tai kieltää osajärjestelmän tai kalustoyksikön käytön.

Virasto voi kuitenkin peruuttaa käyttöönottoluvan välittömästi, jos kysymyksessä on erityisen vakava puutteellisuus, josta voi aiheutua vaaraa rautatiejärjestelmän turvallisuudelle.

49 §

Yhteentoimivuuden osatekijän vaatimustenmukaisuus

Yhteentoimivuuden osatekijän voi saattaa

markkinoille vain, jos se on olennaisten vaatimusten mukainen. Lisäksi yhteentoimivuuden osatekijä tulee asentaa ja sitä tulee käyttää tarkoitustaan vastaavalla tavalla ja se tulee pitää kunnossa asianmukaisesti. Yhteentoimivuuden osatekijän vaatimustenmukaisuus arvioidaan yhteentoimivuuden teknisten eritelmien perusteella. Jokainen yhteentoimivuuden osatekijä on tarkastettava asianomaista yhteentoimivuuden teknistä eritelmaa koskevassa vaatimustenmukaisuuden tai käytönsoveltuvuuden arviointimenettelyssä.

Yhteentoimivuuden osatekijän vaatimustenmukaisuus tulee osoittaa EY-vaatimustenmukaisuusvakuutuksella tai EY-käyttöönsoveltuvuusvakuutuksella. Tätä varten valmistajan tai sen unioniin sijoittautuneen edustajan on pyydettävä 61 §:ssä tarkoitettua ilmoitettua laitosta suorittamaan yhteentoimivuuden osatekijän vaatimustenmukaisuuden tai käyttöönsoveltuvuuden arviointi.

Jos yhteentoimivuuden osatekijä, jolle on myönnetty EY-vaatimustenmukaisuus- tai EY-käyttöönsoveltuvuusvakuutus ja joka on saatettu markkinoille, ei tarkoituksensa mukaisesti käytettynä todennäköisesti täytä olennaisia vaatimuksia, Liikenteen turvallisuusviraston on toteutettava kaikki tarpeelliset toimenpiteet osatekijän käyttöalan rajoittamiseksi, sen käytön kieltämiseksi tai sen poistamiseksi markkinoilta sekä ilmoitettava päätökseen johtaneet syyt ja ilmoitettava toimenpiteestään komissiolle.

Varaosat sellaiseen osajärjestelmään, joka on otettu käyttöön ennen osajärjestelmää koskevan yhteentoimivuuden teknisen eritelmän voimaantuloa, voidaan asentaa soveltamatta niihin asianomaista yhteentoimivuuden teknistä eritelmaa koskevaa vaatimustenmukaisuuden tai käyttöönsoveltuvuuden arviointimenettelyä.

EY-vaatimustenmukaisuusvakuutus ja EY-käyttöönsoveltuvuusvakuutus on laadittava samalla kielellä kuin yhteentoimivuuden osatekijän käyttöohjeet. Liikenteen turvallisuusvirasto voi vaatia EY-vaatimustenmukaisuusvakuutuksesta ja EY-käyttöönsoveltuvuusvakuutuksesta suomen- tai ruotsinkielisen käännöksen. Vaatimustenmukaisuus- ja käyttöönsoveltuvuusvakuutuksiin sisällytettävistä tiedoista annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

50 §

Yhteentoimivuuden osatekijän markkinakelpoisuus

Jos yhteentoimivuuden osatekijä ei täytä olennaisia vaatimuksia, sitä ei saa saattaa markkinoille, pitää kaupan, myydä tai muutoin luovuttaa toiselle rautatiejärjestelmässä käytettäväksi tai käyttää tässä järjestelmässä.

Olennaiset vaatimukset täyttävän yhteentoimivuuden osatekijän saattamista markkinoille, kaupan pitämistä, myyntiä tai muuta luovutusta tai käyttöä ei saa kieltää, rajoittaa tai vaikeuttaa muulla kuin tässä tai muussa laissa säädetyllä tai lain nojalla määrätyllä olennaisten vaatimusten noudattamisesta johdettavalla perusteella.

9 luku

Kalustoyksikköjen käyttöönottoa koskevat erityissäännökset

51 §

Kalustoyksikön ensimmäinen käyttöönottolupa

Kalustoyksikön käyttöön ottamiseen on olettava Liikenteen turvallisuusviraston myöntämä käyttöönottolupa.

Kalustoyksikölle, joka täyttää kaikki sen käyttöönottohetkellä voimassa olevien sitä koskevien yhteentoimivuuden teknisten eritelmien vaatimukset, käyttöönottolupa on myönnettävä ilman muita tarkastuksia, jos kalustoyksikön kaikki rakenteelliset osajärjestelmät on hyväksytty 8 luvun säännösten mukaisesti. Liikenteen turvallisuusvirasto tarkastaa kalustoyksikön osajärjestelmien teknisen yhteensopivuuden ja niiden yhdistämisen turvallisuuden sekä kalustoyksikön ja rataverkon teknisen yhteensopivuuden, jos kalustoyksiköllä on kaikki 45 §:ssä tarkoitettut EY-tarkastusvakuutukset, mutta kalustoyksiköön kuuluvia osajärjestelmiä ei ole hyväksytty 8 luvun säännösten mukaisesti. Yhteentoimivuuden teknisen eritelmän avointen kohtien ja siinä yksilöityjen erityistapausten osalta sovelletaan muuten, mitä tässä laissa

tai muussa laissa säädetään tai lain nojalla säädetään tai määrätään.

Kalustoyksikölle, joka ei täytä kaikkia sen käyttöönottohetkellä voimassa olevien sitä koskevien yhteentoimivuuden teknisten eritelmien vaatimuksia, myönnetään kalustoyksikön ensimmäinen käyttöönottolupa noudattaen 8 luvussa säädettyä menettelyä.

52 §

Kalustoyksikön käyttöönottolupaa koskevan hakemuksen uudelleentutkiminen

Jos Liikenteen turvallisuusvirasto antaa kielteisen päätöksen kalustoyksikön käyttöönottolupaa koskevaan hakemukseen, hakija voi pyytää kirjallisesti yhden kuukauden kuluessa kielteisen päätöksen tiedoksi saamisesta virastolta hakemuksen uudelleentutkimista. Hakijan on ilmoitettava päätös, jonka uudelleen tutkimista pyydetään, sekä se, miltä osin ja millä perusteilla päätös halutaan uudelleen tutkittavaksi.

Otettuaan päätöksensä uudelleen tutkittavaksi, virasto voi muuttaa päätöstään, kumota päätöksensä tai hylätä uudelleentutkimispyynnön kahden kuukauden kuluessa uudelleen tutkimista koskevan pyynnön vastaanottamisesta. Jos uudelleentutkimispyyntöä ei ole tehty 1 momentissa tarkoitettussa määräajassa, pyyntö jätetään tutkimatta.

53 §

Kalustoyksikkötyyppien hyväksyntä

Liikenteen turvallisuusvirasto voi hakemuksesta myöntää kalustoyksiköille tyyppi-kohtaisen hyväksynnän. Viraston on hyväksyttävä hakijan toimittaman tyyppimukaisuusvakuutuksen perusteella Suomessa tyyppihyväksynnän saanut kalustoyksikkö ilman muita tarkastuksia.

Viraston on ilmoitettava, ovatko jo myönnetyt tyyppihyväksynät edelleen voimassa, jos kalustoyksikköä koskevat määräykset ovat muuttuneet. Tyyppikohtaista hyväksyntää on haettava uudelleen, jos Liikenteen turvallisuusvirasto ilmoittaa, että tyyppihyväk-

synnät eivät ole enää voimassa. Perusteet, jotka virasto tarkastaa tyyppihyväksyntää uusiaessa, voivat koskea vain muuttuneita määräyksiä.

Liikenteen turvallisuusviraston myöntämät tyyppihyväksynät merkitään Euroopan rautatieviraston ylläpitämään hyväksytyjen kalustoyksikkötyyppien eurooppalaiseen rekisteriin.

Tyyppihyväksyntä ei koske 57 §:ssä tarkoitettuja Venäjän federaatiosta saapuvia yhdysliikenteessä käytettäviä kalustoyksiköitä, ennen tämän lain voimaantuloa hyväksytyjä kalustoyksiköitä, joita uudistetaan tai parannetaan lain voimaantulon jälkeen, eikä kalustoyksiköitä, joille on myönnetty käyttöönottolupa toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa ja joille haetaan 55 tai 56 §:n mukaista täydentävää käyttöönottolupaa.

54 §

Kalustoyksikköjä koskevat täydentävät käyttöönottoluvat

Muulla Euroopan talousalueella käyttöönottoluvan saaneilla kalustoyksiköillä on oltava täydentävä käyttöönottolupa ennen niiden ottamista käyttöön Suomessa. Täydentävällä käyttöönottoluvalla on varmistettava erityisesti, että kalustoyksikkö on yhteensopiva rataverkon ja kiinteiden laitteistojen sekä Suomen ilmasto-olosuhteiden kanssa.

Liikenteen turvallisuusvirasto myöntää täydentävän käyttöönottoluvan kalustoyksikölle, jos kalustoyksiköllä on muualla Euroopan talousalueella myönnetty voimassa oleva rakenteellisen osajärjestelmän käyttöönottolupa ja muut tässä pykälässä ja 55 tai 56 §:ssä säädetty edellytykset täyttyvät.

Virasto voi pyytää riskiarviointien tekemistä tai erilaisten testien suorittamista rataverkolla. Viraston on kuultava hakijaa määrittäköön vaadittujen lisätietojen, riskianalyyysien ja testien laajuuden ja sisällön.

Liikenneviraston on toteutettava kaikki mahdolliset toimet sen varmistamiseksi, että tarvittavat testit voidaan toteuttaa valtion rataverkolla kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hakija on esittänyt pyyntönsä testien suorittamiseen. Liikenteen turvallisuusvirasto

voi ryhtyä toimenpiteisiin varmistaakseen, että testit toteutetaan.

Jos Liikenteen turvallisuusvirasto ei tee päätöstä kalustoyksikön täydentävästä käyttöönottoluvasta 55 tai vastaavasti 56 §:ssä säädettyssä määräajassa, kyseessä olevan kalustoyksikön katsotaan olevan hyväksytty käyttöön Suomessa kolmen kuukauden kuluessa säädetyn määräajan päättymisestä.

55 §

Yhteentoimivuuden teknisten eritelmien mukaisten kalustoyksiköiden täydentävät käyttöönottoluvat

Niistä kalustoyksiköistä, jotka täyttävät osajärjestelmää koskevien yhteentoimivuuden teknisten eritelmien vaatimukset, hakijan on 54 §:ssä tarkoitetun täydentävän käyttöönottoluvan myöntämiseksi toimitettava Liikenteen turvallisuusvirastolle kalustoyksikköä tai kalustoyksikkötyyppiä koskevat seuraavat asiakirjat sekä selvitykset sen suunnitellusta käytöstä rataverkolla:

1) selvitys kalustoyksikölle Euroopan talousalueella myönnetystä käyttöönottoluvasta;

2) jäljennökset osajärjestelmän EY-tarkastusmenettelyyn liittyvistä teknisistä asiakirjoista; tallennuslaitteilla varustetuista kalustoyksiköistä tähän kuuluvat luettavassa ja arvioitavassa muodossa olevat tiedot tietojen kokoamisenmenettelystä edellyttäen, että kyseisiä tietoja ei ole yhtenäistetty asianmukaisessa yhteentoimivuuden teknisessä eritelmässä;

3) asiakirjat, joista ilmenevät tiedot kalustoyksikön aikaisemmasta kunnossapidosta ja tarvittavat käyttöönottoluvan myöntämisen jälkeen tehdyt tekniset muutokset;

4) selvitys niistä teknisistä ja toiminnallisista ominaisuuksista, jotka liittyvät kalustoyksikön yhteensopivuuteen infrastruktuurin ja kiinteiden laitteiden kanssa.

Viraston on tehtävä 1 momentissa tarkoitettua täydentävää käyttöönottolupaa koskeva päätöksensä viipymättä ja viimeistään:

1) kahden kuukauden kuluessa 1 momentissa tarkoitettujen teknisten asiakirjojen toimittamisesta;

2) kuukauden kuluessa viraston pyytämien lisätietojen tai riskianalyysien toimittamisesta; tai

3) kuukauden kuluessa viraston vaatimien testien tulosten saamisesta.

56 §

Muiden kuin yhteentoimivuuden teknisten eritelmien mukaisten kalustoyksiköiden täydentävät käyttöönottoluvat

Niistä kalustoyksiköistä, jotka eivät täytä osajärjestelmää koskevien yhteentoimivuuden teknisten eritelmien vaatimuksia, hakijan on 54 §:ssä tarkoitetun täydentävän käyttöönottoluvan myöntämiseksi toimitettava Liikenteen turvallisuusvirastolle kalustoyksikköä tai kalustoyksikkötyyppiä koskevat seuraavat asiakirjat sekä selvitykset sen suunnitellusta käytöstä rataverkolla:

1) selvitys kalustoyksikölle Euroopan talousalueella myönnetystä käyttöönottoluvasta sekä tiedot menettelystä, jota on sovellettu sen osoittamiseksi, että kalustoyksikkö täyttää voimassa olevat turvallisuusvaatimukset;

2) asiakirjat, joista käyvät ilmi kalustoyksikön tekniset tiedot, kunnossapito-ohjelma ja toiminnalliset ominaisuudet; tallennuslaitteilla varustetuista kalustoyksiköistä tähän kuuluvat luettavassa ja arvioitavassa muodossa olevat tiedot tietojen kokoamisenmenettelystä edellyttäen, että kyseisiä tietoja ei ole yhdenmukaistettu asianmukaisessa yhteentoimivuuden teknisessä eritelmässä;

3) asiakirjat, joista käyvät ilmi kalustoyksikön aikaisempi käyttö, kunnossapito ja tarvittaessa käyttöönottoluvan myöntämisen jälkeen tehdyt tekniset muutokset;

4) selvitys niistä teknisistä ja toiminnallisista ominaisuuksista, jotka liittyvät kalustoyksikön yhteensopivuuteen infrastruktuurin ja kiinteiden laitteiden kanssa.

Jos virasto katsoo, että kyseisen kalustoyksikön käyttö Suomen rautatiejärjestelmässä aiheuttaa merkittävän turvallisuusriskin, se voi kyseenalaistaa 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettut tiedot ja hylätä täydentävää käyttöönottolupaa koskevan hakemuksen.

Viraston on tehtävä 1 momentissa tarkoitettua täydentävää käyttöönottolupaa koskeva päätöksensä viipymättä ja viimeistään:

1) neljän kuukauden kuluessa 1 momentissa tarkoitettujen teknisten asiakirjojen toimittamisesta;

2) kahden kuukauden kuluessa viraston pyytämien lisätietojen ja riskianalyysojen toimittamisesta; tai

3) kahden kuukauden kuluessa viraston vaatimien testien tulosten saamisesta.

57 §

Venäjän federaatiosta saapuvien yhdysliikenteessä käytettävien kalustoyksiköiden käyttöönotto

Venäjän federaatiosta saapuvilla Suomen ja Venäjän välisessä yhdysliikenteessä käytettävillä kalustoyksiköillä on oltava Liikenteen turvallisuusviraston myöntämä käyttöönottolupa. Virasto myöntää käyttöönottoluvan sellaisille kalustoyksiköille tai kalustoyksikköjen sarjoille, joilla on Venäjän federaatiossa voimassa oleva käyttöönottolupa tai siihen rinnastettava lupa. Kalustoyksiköillä saa liikennöidä ainoastaan Suomen ja Venäjän välisessä rautatieyhdysliikenteessä. Kalustoyksikköjä koskevista vaatimuksista määrätään Suomen ja Venäjän välisestä rautatieyhdysliikenteestä tehdyssä Suomen tasavallan hallituksen ja Venäjän federaation hallituksen välisessä sopimuksessa (SopS 48/1997) sekä sen liitännäissopimuksissa ja niiden liitteissä.

Suomessa yhdysliikennettä harjoittavan rautatieyrityksen on haettava lupaa Liikenteen turvallisuusvirastolta ennen kuin rautatieyritys liikennöi kalustoyksiköllä Suomen rataverkolla. Suomen ja Venäjän välisessä yhdysliikenteessä käytettävän kalustoyksikön vaatimustenmukaisuus tulee osoittaa ilmoituksessa, jonka hakija toimittaa virastolle. Hakijan tulee ilmoittaa Venäjän federaatiossa kalustoyksikölle tai kalustoyksikköjen sarjalle myönnetystä käyttöönottoluvasta tai siihen rinnastettavasta luvasta. Virasto ratkaisee käyttöönottolupaa koskevan hakemuksen hakijan toimittaman ilmoituksen perusteella. Lupa voidaan myöntää sähköistä menettelyä käyttäen.

Kalustoyksiköille tehtävästä teknisestä ratatarkastuksesta rautatieraja-asetelmalla kalustoyksikön saapuessa Suomeen määrätään 1 momentissa mainitussa rautatieyhdysliiken-

teestä tehdyssä sopimuksessa sekä sen liitännäissopimuksissa ja niiden liitteissä.

10 luku

Kalustoyksikköjen kunnossapito

58 §

Kalustoyksikköjen kunnossapidosta vastaava yksikkö

Kalustoyksiköllä tulee olla ennen sen käyttöönottoa tai käyttämistä Suomen rataverkolla sille osoitettu kunnossapidosta vastaava yksikkö. Kunnossapidosta vastaava yksikkö on rekisteröitävä 68 §:ssä tarkoitettuun kalustorekisteriin.

Kunnossapidosta vastaavan yksikön on varmistettava kunnossapitojärjestelmän avulla, että sen vastuulla olevat kalustoyksiköt ovat turvallisessa käyttökunnossa tämän kuitenkaan rajoittamatta 39 §:ssä tarkoitettua rautatieliikenteen harjoittajan ja rataverkon haltijan vastuuta kalustoyksikön turvallisesta liikennöinnistä.

Kunnossapidosta vastaavan yksikön on varmistettava, että kalustoyksikköä pidetään kunnossa kunkin kalustoyksikön huolto-ohjekirjan sekä voimassa olevien kunnossapitoa koskevien vaatimusten ja yhteentoimivuuden teknisten eritelmien mukaisesti.

Kunnossapidosta vastaava yksikkö voi olla rautatieyritys, rataverkon haltija tai kalustoyksikön haltija. Kunnossapidosta vastaavan yksikön on tehtävä kalustoyksikön kunnossapitotyöt. Se voi myös hankkia kunnossapitotyöt kunnossapitotyöpajalta, jonka kanssa se on tehnyt sopimuksen kaluston kunnossapidosta.

59 §

Kunnossapidosta vastaavan yksikön sertifiointi

Tavaravaunujen kunnossapidosta vastaavalla yksiköllä tulee olla rautatieturvallisuudirektiivin 14 a artiklan mukainen sertifiointi,

jonka on myöntänyt akkreditoitu elin. Sertifiointi on voimassa Euroopan talousalueella.

60 §

Poikkeukset kolmannen maan kalustoyksiköiden kunnossapidosta vastaavan yksikön määrittelylle ja sertifiointille

Liikenteen turvallisuusvirasto voi hakemuksesta myöntää poikkeuksen 58 §:ssä säädetystä kunnossapidosta vastaavan yksikön määrittelyä koskevasta vaatimuksesta ja 59 §:ssä säädetystä kunnossapidosta vastaavan yksikön sertifiointivaatimuksesta koskien Suomen ja Venäjän välisessä rautatieyhdyshälykenteessä käytettävien kalustoyksiköiden kunnossapitoa. Poikkeusta on haettava samanaikaisesti kun hakija hakee 5 §:ssä tarkoitettua turvallisuustodistusta. Hakijan on liitettävä hakemukseen poikkeuksen perustelut ja kuvaus vaihtoehtoisista toimenpiteistä, joilla kalustoyksiköiden kunnossapidosta varmistetaan. Poikkeuksen myöntäminen ei saa vaarantaa rautatieturvallisuutta. Liikenteen turvallisuusvirasto voi varautua poikkeusluvan haltijalle tilaisuuden tulla kuulluksi peruuttaa poikkeusta koskevan päätöksensä, jos sen katsotaan aiheuttavan tarpeettomia riskejä rautatiejärjestelmässä.

11 luku

Arviointilaitokset

61 §

Ilmoitetun laitoksen nimeäminen ja nimeämisen peruuttaminen

Liikenteen turvallisuusvirasto nimeää hakemuksesta ilmoitetun laitoksen rautatiejärjestelmää varten määräajaksi tai toistaiseksi. Laitoksen nimeämisen edellytyksenä on, että:

- 1) laitos on viranomainen tai Suomessa rekisteröity oikeushenkilö;
- 2) laitos ja sen henkilökunta ovat luotettavia sekä toiminnallisesti, kaupallisesti ja taloudellisesti rautatiejärjestelmämarkkinoiden osapuolista riippumattomia;

3) laitoksella on toiminnan laajuuden kannalta riittävä vastuuvakuutus tai muu vastaava järjestely;

4) laitoksella on käytössään riittävästi ammattitaitoista henkilöstöä sekä toiminnan edellyttämät järjestelmät, laitteet ja välineet; ja

5) laitokselle on annettu kansallisen akkreditointielimen antama todistus, jonka mukaan laitos täyttää vaatimuksenmukaisuuden arvioita koskevat vaatimukset.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi sisällyttää ilmoitetun laitoksen nimeämistä koskevaan päätökseen sellaisia laitoksen toimintaan liittyviä rajoituksia tai ehtoja, joilla varmistetaan, että laitokselle kuuluvat tehtävät hoidetaan asianmukaisesti.

Ilmoitetun laitoksen on ilmoitettava virastolle välittömästi sellaisista toimintansa muutoksista, joilla voi olla vaikutusta ilmoitettuna laitoksena toimimisen edellytyksiin.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi peruuttaa ilmoitetun laitoksen nimeämisen kokonaan tai määräajaksi, jos laitos ei täytä säädettyjä vaatimuksia ja puutetta on pidettävä olennaisena taikka jos laitos toimii olennaisesti yhteentoimivuusdirektiivin tai tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesti. Viraston on ennen nimeämisen peruuttamista koskevaa päätöstään varattava laitokselle tilaisuus korjata puutteellisuus kohtuullisessa määräajassa, joka ei saa olla kahta kuukautta lyhyempi.

Tarkemmat säännökset ilmoitetulle laitokselle ja sen henkilöstölle asetettavista vaatimuksista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

62 §

Ilmoitetun laitoksen tehtävät

Ilmoitettu laitos vastaa osajärjestelmien EY-tarkastusmenettelystä ja EY-tarkastusvakuutukseen liitettäväksi vaadittujen EY-tarkastustodistuksen sekä teknisten asiakirjojen laatimisesta. Lisäksi ilmoitettu laitos vastaa yhteentoimivuuden osatekijöiden vaatimustenmukaisuuden tai käyttöönsoveltuvuuden arviointimenettelystä ja EY-vaatimustenmukaisuusvakuutukseen tai EY-käyttöönsoveltuvuusvakuutukseen liitettäväksi vaadittujen

EY-vaatimustenmukaisuustodistuksen tai EY-käyttöönsoveltuvuustodistuksen laatimisesta.

Osajärjestelmän rakentamisessa, uudistamisessa ja parantamisessa EY-tarkastuksesta vastaavan ilmoitetun laitoksen on varmistettava, että osajärjestelmän olennaisia vaatimuksia noudatetaan. Osajärjestelmän tarkastus alkaa suunnitteluvaiheessa ja kattaa koko rakennusajan aina osajärjestelmän käyttöönto-ottoa edeltävään luovutukseen saakka. Tehtävä kattaa myös sen tarkastamisen, että kyseisen osajärjestelmän liitännät ovat yhdenmukaiset sen järjestelmän kanssa, jonka osaksi se liitetään.

EY-tarkastusvakuutukseen liitettäviin teknisiin asiakirjoihin on sisällytettävä kaikki tarpeelliset osajärjestelmän ominaisuuksiin liittyvät asiakirjat sekä tarvittaessa asiakirjat, jotka osoittavat, että yhteentoimivuuden osatekijät ovat vaatimustenmukaisia. Niistä on myös käytävä ilmi kaikki tekijät, jotka liittyvät käyttöolosuhteisiin ja -rajoituksiin sekä jatkuvaa tai määräaikaista tarkkailua, säätöjä ja kunnossapitoa koskeviin ohjeisiin.

Ilmoitettu laitos voi teettää alihankkijalla osatoimenpiteitä tässä pykälässä tarkoitettujen tehtäviensä suorittamisessa, jos alihankkija täyttää 61 §:n 1 momentin mukaiset ilmoitetun laitoksen nimeämistä koskevat edellytykset lukuun ottamatta 1 ja 5 kohdan vaatimuksia ja jos alihankkija suorittaa tehtävän tässä laissa tai sen nojalla säädettyjen tai määrättyjen vaatimusten mukaisesti. Ilmoitettu laitos vastaa alihankintana teettämistään toimenpiteistä.

Ilmoitettu laitos voi antaa välivaiheen tarkastuslausuntoja, jotka kattavat tietyt tarkastusmenettelyn vaiheet tai tietyt osajärjestelmän osat. Valmistaja voi välivaiheen tarkastuslausunnon perusteella laatia EY-vaatimustenmukaisuusvakuutuksen sanottua vaihetta varten.

Tarkemmat säännökset ilmoitetun laitoksen tehtävistä, osajärjestelmien EY-tarkastusmenettelystä, yhteentoimivuuden osatekijöiden vaatimustenmukaisuuden ja käyttöönsoveltuvuuden arviointimenettelystä sekä välivaiheen tarkastuslausunnosta ja sen antamista koskevasta menettelystä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

63 §

Ilmoitetun laitoksen suorittamat tarkastukset

Osajärjestelmän valmistukseen tai rakentamiseen liittyvän hankkeen tarkastamisesta vastaavan ilmoitetun laitoksen on hankkeen toteutuksen aikana tehtävä tarkastuksia määräjain yhteentoimivuusdirektiivin, tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen varmistamiseksi. Ilmoitettu laitos voi hankkeen toteutuksen aikana tehdä myös tarkastuksia niistä ennalta ilmoittamatta. Sen on annettava suorittamistaan tarkastuksista tarkastuskertomus hakijalle. Tarkastuskertomus on myös liitettävä osajärjestelmän tarkastustodistuksen yhteydessä annettaviin teknisiin asiakirjoihin. Tarkemmat säännökset tässä momentissa tarkoitetuissa tarkastuksissa sovellettavasta menettelystä sekä tarkastuskertomusten antamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Ilmoitetun laitoksen edustajalla on tässä pykälässä tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan oikeus päästä tarkastuksen kohteena olevalle työmaalle, tuotantolaitokseen, varastoalueelle, testauslaitoksiin ja muihin sellaisiin paikkoihin, joihin pääsy on tarpeellista tarkastuksen suorittamiseksi lukuun ottamatta pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviä tiloja. Ilmoitetulla laitoksella on tarkastuksia suorittaessaan salassapitosäännösten estämättä oikeus saada tutkittavakseen tarkastusta varten tarvittavat toteuttamissuunnitelmat ja muut tarvittavat asiakirjat.

64 §

Ilmoitetun laitoksen käyttämä kieli ja virkavastuu

Ilmoitetun laitoksen laatimat asiakirjat ja EY-tarkastusmenettelyihin liittyvä kirjeenvaihto on laadittava jollakin sen jäsenvaltion virallisista kielistä, johon hakija on sijoittautunut. Vaihtoehtoisesti voidaan käyttää muuta hakijan hyväksymää kieltä. Liikenteen turvallisuusvirasto voi tarvittaessa vaatia asiakirjoista suomen- tai ruotsinkielisen käännöksen.

Ilmoitetun laitoksen tai tämän alihankkijan palveluksessa olevaan sovelletaan rikosoi-

keudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan 62 ja 63 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

65 §

Vaatimustenmukaisuuden arviointi FI-tarkastuksessa

FI-tarkastuksella tarkoitetaan vaatimuksenmukaisuuden arviointia sellaiselle osajärjestelmälle tai osajärjestelmän osalle, jota eivät koske yhteentoimivuuden teknisen eritelmän vaatimukset.

Liikenteen turvallisuusvirasto vastaa FI-tarkastuksesta. Liikenteen turvallisuusvirasto voi tarvittaessa nimetä ilmoitetun laitoksen vastaamaan osajärjestelmää koskevien kansallisten määräysten arvioinnista FI-tarkastusta varten. Tällöin ilmoitettua laitosta koskevat 61 §:ssä säädetyt edellytykset ja ehdot.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi teettää alihankkijalla osatoimenpiteitä tässä pykälässä tarkoitettujen tehtäviensä suorittamisessa, jos alihankkija täyttää 61 §:n 1 momentissa tarkoitetut ilmoitetun laitoksen nimeämistä koskevat edellytykset lukuun ottamatta 1 ja 5 kohdan vaatimuksia ja jos alihankkija suorittaa tehtävän tässä laissa tai sen nojalla säädettyjen tai määrättyjen vaatimusten mukaisesti. Liikenteen turvallisuusvirasto vastaa alihankintana teettämistään toimenpiteistä.

Liikenteen turvallisuusvirasto, viraston nimeämä ilmoitettu laitos tai viraston käyttämä alihankkija voi tehdä hankkeen toteutuksen aikana tarkastuksia rautatieliikenteen harjoittajan, rataverkon haltijan tai muun rautatiejärjestelmään kuuluvan toimijan toimitiloihin lukuun ottamatta pysyväisluonteiseen asumiseen käytettyjä tiloja, yhteentoimivuusdirektiivin, tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen varmistamiseksi. Tarkastuksia voidaan tehdä myös niistä ennalta ilmoittamatta. Suoritetuista tarkastuksista on annettava tarkastuskertomus hakijalle.

Liikenteen turvallisuusvirastoa, viraston nimeämää ilmoitettua laitosta tai viraston käyttämää alihankkijaa koskevat FI-tarkastuksessa ne oikeudet ja velvoitteet, mitä 63 ja

64 §:ssä säädetään ilmoitetun laitoksen oikeuksista ja velvollisuuksista EY-tarkastuksessa.

66 §

Riippumattomasta turvallisuusarvioinnista vastaavan laitoksen tehtävät sekä laitoksen nimeäminen ja nimeämisen peruuttaminen

Riippumattoman turvallisuusarvioinnista vastaavan laitoksen toteuttamasta rautatiejärjestelmän ja sen osajärjestelmien riippumattomasta turvallisuusarvioinnista säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/49/EY 6 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitetun riskien arviointia koskevan yhteisen turvallisuusmenetelmän hyväksymisestä annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 352/2009. Riippumattomasta turvallisuusarviointia käytetään myös teknisiä standardeja sovellettaessa, jos standardissa edellytetään riippumattoman arvioinnin käyttämistä osana järjestelmän turvallisuustason arviointia.

Liikenteen turvallisuusvirasto nimeää hakemuksesta laitoksen joko 1 momentissa tarkoitettua komission asetuksessa taikka teknisissä standardeissa edellytettyä riippumattomasta turvallisuusarviointia varten. Laitoksen nimeämisen edellytyksenä on, että:

1) laitos on Suomeen rekisteröity oikeushenkilö;

2) laitos ja sen henkilökunta ovat luotettavia ja niiden riippumattomuus on taattu;

3) laitoksella on toiminnan laajuuden kannalta riittävä vastuuvakuutus tai muu vastaava järjestely; ja

4) laitoksella on käytössään riittävästi ammattitaitoisia henkilöstöä sekä toiminnan edellyttämät järjestelmät, laitteet ja välineet.

Jos riippumattomasta turvallisuusarvioinnista vastaavan laitoksen tehtäviä hoitaa erillinen ja tunnistettavissa oleva osa oikeushenkilöä, laitoksen ei 2 momentin 2 kohtaa sovellettaessa katsota pelkästään tämän perusteella menettävän riippumattomuuttaan.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi sisällyttää riippumattomasta turvallisuusarvioinnista vastaavan laitoksen nimeämistä koskevaan päätökseen sellaisia laitoksen toimintaan liittyviä rajoituksia tai ehtoja, joilla varmistetaan

taan, että laitokselle kuuluvat tehtävät hoideaan asianmukaisesti.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi peruuttaa riippumattomasta turvallisuusarvioinnista vastaavan laitoksen nimeämisen kokonaan tai määräajaksi, jos:

- 1) laitos ei täytä säädettyjä vaatimuksia;
- 2) laitos toimii olennaisesti tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten vastaisesti;
- 3) laitos toimii yhteentoimivuusdirektiivin, riippumattomasta turvallisuusarviointia vaativien standardien tai rautatiejärjestelmän ja osajärjestelmien riskien arvioinnista annettujen säännösten vastaisesti, ja puutetta on pidettävä olennaisena.

Viraston on ennen nimeämisen peruuttamista koskevaa päätöstään varattava laitokselle tilaisuus korjata puutteellisuus kohtuullisessa määräajassa, joka ei saa olla kahta kuukautta lyhyempi.

Tarkemmat säännökset riippumattomasta turvallisuusarvioinnista vastaavalle laitokselle asetettavista vaatimuksista ja sen tehtävistä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

12 luku

Rekisterit ja rekisteröinti

67 §

Kalustoyksikön numerointi

Liikenteen turvallisuusvirasto antaa kalustoyksikölle kalustoyksikkönumeron, kun virasto myöntää sille 51 §:ssä tarkoitetun ensimmäisen käyttöönottoluvan. Käyttöönottoluvan hakija voi hakea virastolta kalustoyksikölle kalustoyksikkönumeroa jo ennen käyttöönottoluvan hakemista.

Käyttöönottoluvan hakija vastaa siitä, että kalustoyksikölle annettu kalustoyksikkönumero merkitään asianomaiseen kalustoyksikköön. Liikenteen turvallisuusvirasto voi tarvittaessa muuttaa kalustoyksikölle annettua kalustoyksikkönumeroa ja vaatia kalustoyksikön haltijaa muuttamaan kalustoyksikön merkintää.

Suomen ja Venäjän välisessä rautatieyhdysliikenteessä käytettävissä kalustoyksiköissä voidaan käyttää kolmannen maan ka-

lustoyksikölle antamaa kalustoyksikkönumeroa.

68 §

Kalustorekisteri

Liikenteen turvallisuusvirasto ylläpitää kalustorekisteriä rautatiejärjestelmän turvallisuuden edistämiseksi ja kalustoyksikköjen yksilöimiseksi.

Kalustorekisteriin on merkittävät tiedot:

- 1) kalustoyksikön omistajasta ja haltijasta;
- 2) kalustoyksikölle annetusta kalustoyksikkönumerosta ja sen muuttamisesta;
- 3) kalustoyksikön käyttöön liittyvistä rajoituksista;
- 4) kalustoyksikön kunnossapidosta vastaava yksiköstä;
- 5) EY-tarkastusvakuutuksesta ja sen antajasta;
- 6) viitetiedot Euroopan rautatieviraston ylläpitämästä hyväksytyjen kalustoyksikkötyyppien eurooppalaisesta rekisteristä.

Muista kalustorekisteriin merkittävistä tiedoista määrätään Liikenteen turvallisuusviraston päätöksellä.

Suomen ja Venäjän välistä rautatieyhdysliikennettä Suomessa harjoittavan rautatieyrityksen on 57 §:ssä tarkoitettua käyttöönottolupaa hakiessaan ilmoitettava Liikenteen turvallisuusvirastolle Venäjän federaatiosta saapuvista kalustoyksiköistä kalustorekisteriin merkittävät tiedot:

- 1) kalustoyksikön omistajasta tai haltijasta;
- 2) kalustoyksikön käyttöön liittyvistä rajoituksista;
- 3) kalustoyksikön huoltosuunnitelmaan liittyvistä turvallisuuden kannalta olennaisista tiedoista.

Muiden Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden turvallisuusviranomaisilla ja tutkintaelimillä on tarkastustehtävien ja onnettomuustutkintaan liittyvien tehtävien hoitamista varten oikeus päästä kalustorekisteriin salassapitosäännösten estämättä. Tietoja on annettava perustellusta pyynnöstä myös muiden Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden sääntelyelimille, Euroopan rautatievirastolle, rautatieliikenteen harjoittajille ja rataverkon haltijoille sekä sellaisille henkilöille tai organisaatioille, jotka rekisteröivät

kalustoyksikköjä tai jotka on yksilöity kalustorekisterissä.

69 §

Kalustoyksikön rekisteröinti ja sen poistaminen rekisteristä

Kalustoyksikön rekisteröintiä on haettava Liikenteen turvallisuusvirastolta. Kalusto rekisteröidään yksiköittäin viraston ylläpitämään kalustorekisteriin, jos kalustoyksikkö on saanut käyttöönottoluvan Suomessa. Liikenteen turvallisuusvirasto voi rekisteröidä kalustoyksikön hakemuksesta myös määräajaksi.

Viraston on poistettava kalustoyksikkö kalustorekisteristä, jos:

1) rekisteröinnin edellytykset eivät enää täyty; tai

2) kalustoyksikkö on tuhoutunut, romutettu tai muuten poistettu käytöstä.

Rekisteriin merkityn kalustoyksikön omistajan tai haltijan on tehtävä ilmoitus virastolle, jos:

1) kalustoyksikkö on 2 momentissa tarkoitettusta syystä poistettava liikkuvan kaluston rekisteristä;

2) kalustoyksikön omistaja tai haltija vaihtuu; tai

3) kalustoyksikön kalustorekisteriin merkityt muut kuin edellä 2 kohdassa tarkoitettut tiedot muuttuvat.

Ilmoitus on tehtävä ilman aiheetonta viivästystä siitä, kun kalustoyksikön omistaja tai haltija on saanut muutoksesta tiedon. Jollei ilmoitusta ole tehty viimeistään 30 päivän kuluessa siitä, kun omistaja tai haltija on saanut muutoksesta tiedon, virasto voi kieltää kalustoyksikön käyttämisen.

Viraston on tarvittaessa ilmoitettava kalustorekisteriin merkittyihin tietoihin tehdyistä 3 momentissa tarkoitetuista muutoksista muiden Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden toimivaltaisille viranomaisille.

Viraston on säilytettävä kalustorekisterissä olevat tiedot kymmenen vuoden ajan siitä, kun kalustoyksikkö on poistettu rekisteristä. Tietoja on säilytettävä kolmen vuoden ajan sähköisessä muodossa.

70 §

Ratarekisteri

Liikennevirasto pitää rautatiejärjestelmän yhteentoimivuuden edistämiseksi ratarekisteriä. Ratarekisteriin sisällytetään tiedot valtion rataverkkoon kuuluvien osajärjestelmien tai osajärjestelmien osien ominaisuuksista sekä siitä, ovatko ne yhteensopivia yhteentoimivuuden teknisissä eritelmissä esitettyjen ominaisuuksien kanssa.

13 luku

Säätelyelin

71 §

Liikenteen turvallisuusvirasto säätelyelimenä

Liikenteen turvallisuusvirasto on rautatiealan säätelyelin ja sellaisena:

1) valvoo ja edistää rautatiemarkkinoiden syrjimättömyyttä ja tasapuolisuutta;

2) valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen vaatimusten noudattamista ja toimii rautatiealan oikaisunhakuelimenä;

3) varmistaa erityisesti, että rataverkon käyttöoikeuden myöntäminen ja käyttöoikeudesta perityt maksut, rautatiealan toimijoille tarjottavat palvelut ja niiden hinnoittelu sekä verkkoselostus ovat syrjimättömiä ja vastaavat lainsäädännössä asetettuja vaatimuksia;

4) ratkaisee rautatieliikenteen harjoittajien ja rataverkon haltijoiden välisiä erimielisyyksiä.

Virasto tutkii säätelyelimenä toimivaltaansa kuuluvia asioita omasta aloitteestaan tai rautatieliikenteen harjoittajan tai rataverkon haltijan taikka muun tahon, jonka oikeutta asia voi koskea, aloitteesta.

Virastolla on oikeus salassapitosäännösten estämättä ilman aiheetonta viivytystä saada asian käsittelyä varten tarvittavat tiedot ja selvitys rautatieliikenteen harjoittajilta ja rataverkon haltijoilta. Virasto voi säätelyelimenä käyttää niitä keinoja, joita sillä on 80 §:n nojalla oikeus käyttää valvontatehtävää suorittaessaan.

72 §

Oikaisuvaatimus

Asianosainen saa hakea oikaisua Liikenteen turvallisuusvirastolta sääntelyelimenä, jos Liikenneviraston päätös koskee:

- 1) 23 §:ssä tarkoitettua ylikuormittunutta ratakapasiteettia;
- 2) 24 §:ssä tarkoitettua yksittäistä etusijajärjestystä;
- 3) 26 §:ssä tarkoitettua ratakapasiteetin jakamista;
- 4) 27 §:ssä tarkoitetun kiireellisen ratakapasiteetin jakamista;
- 5) 28 §:ssä tarkoitettua ratakapasiteetin peruuttamista tai käytöstä poistamista;
- 6) 37 §:ssä tarkoitettua ratamaksua.

Oikaisua saa hakea tämän pykälän mukaisesti myös yksityisraiteen käytöstä peritystä maksusta ja sen perusteista.

Liikenteen turvallisuusviraston on ratkaistava tässä pykälässä tarkoitettu oikaisuvaatimus kahden kuukauden kuluessa siitä, kun se on saanut käyttöönsä asian ratkaisemiseksi tarvittavan selvityksen. Päätös oikaisuvaatimukseen on yksittäistä etusijajärjestystä, ratakapasiteetin jakamista ja kiireellisen ratakapasiteetin jakamista koskevassa asiassa kuitenkin annettava kymmenen päivän kuluessa, kun virasto on saanut käyttöönsä asian ratkaisemiseksi tarvittavan selvityksen. Oikaisuvaatimuksen käsittelystä säädetään muutoin hallintolaissa (434/2003).

73 §

Muut erimielisyydet

Rautatieliikenteen harjoittaja tai rataverkon haltija voi saattaa muun kuin 71 §:ssä tarkoitettua asian Liikenteen turvallisuusviraston tutkittavaksi, jos se katsoo, että joku toimii tämän lain tai sen nojalla annettujen vaatimusten vastaisesti tai vastoin syrjimättömyyden ja tasapuolisuuden vaatimusta. Virasto voi ottaa asian tutkittavakseen myös omasta aloitteestaan.

Asia on ratkaistava ensisijaisesti sovittelulla. Jos sovittelu ei johda tulokseen, on viraston annettava ratkaisunsa asiassa kahden kuukauden kuluessa siitä, kun se on saanut

käyttöönsä asian ratkaisemiseksi tarvittavan selvityksen.

14 luku

Viranomaismääräykset

74 §

Yhteentoimivuuden teknisiä eritelmiä koskevat viranomaismääräykset

Liikenteen turvallisuusvirasto antaa määräykset yhteentoimivuusdirektiivissä tarkoitettujen yhteentoimivuuden teknisten eritelmien täytäntöönpanosta. Lisäksi virasto voi antaa yhteentoimivuuden teknisiä eritelmiä täydentäviä määräyksiä.

75 §

Rautateitä koskevat viranomaismääräykset

Liikenteen turvallisuusvirasto voi rautatiejärjestelmän turvallisuuden ja teknisen toimivuuden varmistamiseksi antaa tarkempia määräyksiä:

- 1) liikennöinnistä, liikenteenohjauksesta ja ratatyöstä;
- 2) käyttöönottonenettelystä;
- 3) turvallisuusjohtamisjärjestelmästä;
- 4) rataverkolla käytettävästä kalustosta ja sillä liikennöinnistä;
- 5) kalustoyksiköiden kunnossapidosta, kunnossapitotyöpajoista ja kunnossapidosta vastaavien yksikköjen sertifiointista;
- 6) radasta, radan rakenteista ja laitteista sekä radan kunnossapidosta;
- 7) rautateillä käytettävistä turvalaitteista, opastimista, opasteista ja merkeistä;
- 8) kalustorekisteriin ja ratarekisteriin merkittävistä tiedoista;
- 9) varautumisesta onnettomuuteen tai vaaratilanteeseen;
- 10) rautatieliikenteen tallenteiden tallentamistavoista ja säilyttämisaajoista; ja
- 11) rataverkon haltijan ja rautatieliikenteen harjoittajan turvallisuuskertomuksesta.

76 §

Poikkeuslupa

Liikenteen turvallisuusvirasto voi erityisen painavasta syystä myöntää luvan poiketa an-

tamistaan määräyksistä, jos rautatiejärjestelmän turvallisuus ja tekninen toimivuus ei vaarannu. Päätöksessä voidaan asettaa ehtoja ja rajoituksia turvallisuuden varmistamiseksi. Liikenteen turvallisuusvirasto voi vaatia hakijaa arvioimaan riskit. Poikkeuslupaa on haettava ennen toimenpiteisiin ryhtymistä.

Poikkeuslupaa ei voida myöntää tämän pykälän nojalla yhteentoimivuuden teknisten eritelmien täytäntöönpanosta annetuista määräyksistä.

15 luku

Valvonta, varautuminen ja onnettomuustutkinta

77 §

Viranomaisvalvonta

Liikenteen turvallisuusvirasto vastaa rautatiejärjestelmän valvonnasta. Tässä pykälässä tarkoitettu valvontavelvollisuus koskee myös 1 §:n 3 momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitettuja raiteita ja niillä liikennöiviä kalustoyksiköitä.

Liikenteen turvallisuusvirasto valvoo:

- 1) rautatiejärjestelmän turvallisuusvaatimusten noudattamista;
- 2) rautatieliikenteen harjoittajan ja rataverkon haltijan turvallisuusjohtamisjärjestelmien vaatimustenmukaisuutta;
- 3) rautatiejärjestelmän yhteentoimivuusvaatimusten noudattamista;
- 4) osajärjestelmän vaatimustenmukaisuutta, sen käyttämistä ja kunnossapitoa;
- 5) yhteentoimivuuden osatekijöiden vaatimustenmukaisuutta sekä niiden markkinoita ja käyttämistä;
- 6) ilmoitetun laitoksen sekä riippumattomasta turvallisuusarvioinnista vastaavan laitoksen toimintaa; ja
- 7) kalustoyksiköiden rekisteröintiä ja kalustorekisteriin merkittäviä tietoja.

78 §

Viranomaisvalvonnan suorittaminen

Liikenteen turvallisuusvirasto voi suorittaa valvontatehtäväänsä ennakkoilmoituksen perusteella tai ennalta ilmoittamatta.

Virastolla on valvontatehtävän hoitamiseksi oikeus:

1) päästä valvonnan edellyttämässä laajuudessa rautatieliikenteen harjoittajan, rataverkon haltijan ja rautatiejärjestelmään kuuluvaa tehtävää suorittavan yrityksen toimitiloihin ja muihin tiloihin lukuun ottamatta pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviä tiloja;

2) valvoa 1 kohdassa tarkoitettujen toimijoiden palveluksessa olevan henkilöstön toimintaa; ja

3) saada salassapitosäännösten estämättä nähtäväkseen valvontatehtävän kannalta tarpeelliset asiakirjat.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi käyttää valvonnassa asiantuntijan apua, jos se on valvonnan toimittamiseksi tarpeellista. Asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan tässä momentissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa. Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (493/1995) 40 §:ssä.

79 §

Rautateitä uhkaavaan vaaraan ja onnettomuuteen varautuminen

Rautatieliikenteen harjoittajan ja rataverkon haltijan on riittävällä tavalla varauduttava rautateitä uhkaavan vaaran tai onnettomuuden varalta.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi velvoittaa rautatieliikenteen harjoittajan, rataverkon haltijan ja sen, joka suorittaa liikenneturvallisuuteen liittyviä tehtäviä rautatiejärjestelmässä, osallistumaan pelastusharjoituksiin ja rautatieliikenteen pelastustoimintaan, kuitenkin enintään viideksi vuorokaudeksi kalenterivuodessa.

80 §

Rautatieonnettomuuksien ja vaaratilanteiden tutkinta

Rautateillä tapahtuneen onnettomuuden ja vaaratilanteen tutkinnasta säädetään onnettomuuksien tutkinnasta annetussa laissa (373/1985). Jos onnettomuutta tai vaaratilan-

netta ei kuitenkaan oteta mainitun lain nojalla tutkittavaksi, Liikenteen turvallisuusvirasto voi tutkia sen, jos se on tarpeen rautateiden turvallisuuden edistämiseksi.

81 §

Varautuminen poikkeusoloihin ja häiriötilanteisiin

Liikenteen turvallisuusviraston, Liikenneviraston ja muiden rataverkon haltijoiden sekä rautatieliikenteen harjoittajien on varautumisen avulla huolehdittava siitä, että niiden toiminta jatkuu mahdollisimman häiriöttömästi myös valmiuslaissa (1080/1991) tarkoitetuissa poikkeusoloissa. Liikenteen turvallisuusviraston ja Liikenneviraston on oman toimintansa varmistamisen lisäksi varmistettava rataverkon liikennöitävyys myös erilaisissa poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa.

Varautumistoimenpiteitä johtaa ja sovittaa yhteen ministeriö.

82 §

Onnettomuuksista ja vaaratilanteista ilmoittaminen

Rautatieliikenteen harjoittajan ja rataverkon haltijan on sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, ilmoitettava Liikenteen turvallisuusvirastolle viipymättä niiden tietoon tulleista onnettomuuksista ja vaaratilanteista.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset tässä pykälässä tarkoitusta ilmoitusvelvollisuudesta ja sen sisällystä.

83 §

Turvallisuutta koskevat suositukset

Liikenteen turvallisuusviraston on huolehdittava, että onnettomuuksien tutkinnasta annetun lain nojalla annetut suositukset otetaan asianmukaisesti huomioon ja että rataverkon haltijat ja rautatieliikenteen harjoittajat ryhtyvät niiden perusteella rautatiejärjestelmän turvallisuuden varmistamiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin. Liikenteen turvallisuusvi-

rasto voi tarvittaessa käyttää 87 §:n mukaisia tehostekeinoja, jos rautatiejärjestelmän toimijat eivät ryhdy suositusten edellyttämiin toimenpiteisiin.

84 §

Rautatieliikenteen viestintä ja tallenteet

Rautatieliikenteen viestintään käytettävää verkkoa saa käyttää ainoastaan liikenneturvallisuuteen liittyvässä viestinnässä. Liikenneviraston on huolehdittava siitä, että rautatieliikenteen viestiliikenne, turvalaitteiden tuottamat tiedot sekä muut vaaratilanteiden ja onnettomuuksien tutkinnassa tarpeelliset tiedot tallennetaan ja säilytetään tavalla, joka turvaa ne oikeudettomalta puuttumiselta. Tiedot tulee hävittää sen jälkeen kun tietoja ei enää tarvita tietojen käyttötarkoituksen toteuttamiseksi.

Jollei muusta lainsäädännöstä muuta johdu, Liikenteen turvallisuusvirasto saa käyttää tässä pykälässä tarkoitettuja rautatieliikenteen tallenteita onnettomuuksien ja vaaratilanteiden tutkintaan sekä viranomaisvalvontaan liittyvien tehtäviensä suorittamiseksi.

16 luku

Seuraamukset

85 §

Rangaistussäännökset

Joka tahallaan harjoittaa luvanvaraista rautatieliikennettä ilman asianmukaista toimilupaa, on tuomittava *luvattomasta rautatieliikenteen harjoittamisesta* sakkoon.

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) harjoittaa rautatieliikennettä 2 luvussa säädettyjen edellytysten puuttuessa,

2) toimii rataverkon haltijana 3 luvussa säädettyjen edellytysten puuttuessa,

3) käyttää ratakapasiteettia 4 luvun säännösten vastaisesti tai

4) liikkuu tai oleskelee asiattomasti rata-piha-alueella, ratalinjalla, rautatiesillalla tai rautatietunnelissa, joka ei ole yleisön käytettävissä,

on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *rautatielainsäädännön rikkomisesta* sakkoon.

Joka tahallaan 8 ja 9 luvun säännösten vastaisesti ottaa käyttöön osajärjestelmän tai yhteentoimivuuden osatekijän tai käyttää sitä, saattaa sen markkinoille, pitää kaupan, myy tai muuten luovuttaa sen, on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *rautatiejärjestelmän yhteentoimivuusvaatimusten rikkomisesta* sakkoon.

Sitä, joka rikkoo tämän lain nojalla määrättyä uhkasakolla, teettämishalla tai keskeyttämishalla tehostettua velvoitetta tai kieltoa, voidaan jättää tuomitsematta rangaistukseen samasta teosta.

86 §

Huomautus ja varoitus

Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa rautatieyritykselle tai muulle tässä laissa tarkoitetulle rautatieliikenteen harjoittajalle tai rataverkon haltijalle huomautuksen tai varoituksen, jos tämä toimii tämän lain tai sen nojalla annettujen vaatimusten vastaisesti. Varoitus voidaan antaa, jos huomautusta ei asiasta ilmenevät seikat kokonaisuudessaan huomioon ottaen voida pitää riittävänä.

Huomautus voidaan antaa suullisesti tai kirjallisesti. Varoitus annetaan kirjallisesti.

87 §

Liikenteen turvallisuusviraston oikeus tehostekeinoihin

Liikenteen turvallisuusvirasto voi toimialan turvallisuusviranomaisena ja sääntelyelimenä varattuaan asianomaiselle tilaisuuden tulla kuulluksi määrätä rautatieliikenteen harjoittajan tai rataverkon haltijan korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä sekä asettaa sille velvoitteita taikka kieltää toimenpiteen, jos asianomainen toimii huomautuksesta tai varoituksesta huolimatta tämän lain tai sen nojalla annettujen vaatimusten vastaisesti. Tehosteeksi virasto voi asettaa uhkasakon,

teettämishan tai keskeyttämishan siten kuin uhkasakkoissa (1113/1990) säädetään.

88 §

Toimenpiteeseen tai tapahtumaan puuttuminen

Liikenteen turvallisuusvirastolla on oikeus keskeyttää rautatietä uhkaava tai siihen vaikuttava toimenpide tai muu tapahtuma, jos on perusteltua syytä olettaa, että rautatiejärjestelmän turvallisuus tai ihmisten henki tai terveys on uhattuna. Samoin perustein virasto voi keskeyttää huomattavaa omaisuus- tai ympäristövahinkoa aiheuttavan toimenpiteen tai tapahtuman. Ennen toimenpiteisiin ryhtymistä viraston on kuultava asianosaisia.

17 luku

Erinäiset säännökset

89 §

Radanpidon rahoitus

Valtion rataverkkoa ylläpidetään ja rakennetaan valtion talousarviossa osoitettujen määrärahojen ja muun rahoituksen sallimassa laajuudessa. Tämän lain 5 luvussa tarkoitettu ratamaksu käytetään radanpidon rahoitukseen. Ratamaksu otetaan huomioon valtion talousarviossa.

90 §

Vakuuttamisvelvollisuus

Rautatieliikenteen harjoittajalla on oltava voimassa oleva riittävä vastuuvakuutus tai muu sitä vastaava järjestely kalustoyksikön käyttämisestä rataverkolla toiselle aiheutuneen sellaisen vahingon varalle, josta toiminnan harjoittaja on lain tai sopimuksen perusteella vastuussa. Vakuutuksen tai muun sitä vastaavan järjestelyn riittävyttä arvioitaessa on otettava huomioon harjoitettavan toiminnan luonne ja laajuus sekä toiminnasta aiheutuvat riskit. Vakuutuksen on oltava voimassa koko sinä aikana, jolloin toimintaa harjoitetaan.

91 §

Lain suhde kilpailulainsäädäntöön

Jos Liikenteen turvallisuusviraston käsiteltävänä oleva asia koskee menettelyä, joka saattaa rikkoa kilpailunrajoituksista annetun lain (480/1992) kilpailunrajoituksia koskevia säännöksiä, virasto voi siirtää asian kilpailunrajoituksia koskevilta osin käsiteltäväksi mainitun lain mukaisesti.

Rautatiemarkkinoilla ilmeneviä kilpailunrajoituksia ja niiden vahingollisia vaikutuksia arvioitaessa on otettava huomioon tämän lain ja sen nojalla annetut säännökset ja määräykset.

92 §

Rautatieyrityksen kirjanpito

Rautatieyrityksen on kirjanpidossaan noudatettava asiaa koskevia Euroopan unionissa ja Suomessa voimassa olevia säännöksiä. Lisäksi rautatieyrityksen on tehtävä tavaraliikenteen kannattavuutta koskeva laskelma sekä sen tuotantovälineiden määrää, arvoa ja niihin liittyviä taloudellisia vastuita koskeva vuotuinen yhteenveto, joka on julkaistava. Julkisina palveluina ostettavasta henkilöliikenteestä saatavat tulot on kirjattava erikseen, eikä niitä saa käyttää muun liiketoiminnan kulujen kattamiseen.

93 §

Muutoksenhaku

Liikenteen turvallisuusviraston 87 §:n nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta siten kuin uhkasakkolaissa säädetään. Muutoin Liikenteen turvallisuusviraston, Liikenneviraston ja ministeriön päätökseen haetaan muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Liikenteen turvallisuusviraston päätökseen, jonka virasto tekee 34 ja 35 §:ssä tarkoitettujen palvelujen tarjoamisesta tai niitä ja niiden hinnoittelua koskevan erimielisyyden ratkaisemiseksi, haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Markkinaoikeuden

antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Jos ministeriö ei ole antanut päätöstä toimilupahakemukseen 13 §:n 1 momentissa säädettyssä määräajassa tai Liikenteen turvallisuusvirasto ratkaissut oikaisupyyntöä 72 §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa taikka ratkaissut turvallisuustodistuksen myöntämistä tai hyväksymistä koskevaa asiaa 7 §:n 2 momentissa säädettyssä määräajassa tai turvallisuusluvan myöntämistä tai hyväksymistä koskevaa asiaa 17 §:n 2 momentissa säädettyssä määräajassa, hakija voi tehdä valituksen. Valituksen katsotaan tällöin kohdistuvan hakemuksen hylkäävään päätökseen. Tällaisen valituksen voi tehdä, kunnes hakemukseen on annettu päätös. Ministeriön ja Liikenteen turvallisuusviraston on ilmoitettava päätöksen antamisesta valitusviranomaiselle. Tässä momentissa tarkoitettua valituksen tekemiseen ja käsitteilyyn sovelletaan muutoin hallintolainkäyttölakia.

94 §

Viranomaisten tiedonsaantioikeus

Rautatieliikenteen harjoittajan tai rataverkon haltijan on liike- tai ammattisalaisuuden estämättä luovutettava Liikenteen turvallisuusvirastolle tai vastaavasti ministeriölle ne tiedot, joita virasto ja ministeriö tarvitsevat tässä laissa tarkoitettujen lupien ja todistusten myöntämistä varten.

Rautatieliikenteen harjoittajan tai rataverkon haltijan on liike- tai ammattisalaisuuden estämättä luovutettava Liikenteen turvallisuusvirastolle ne tiedot, joita virasto tarvitsee 12 luvussa tarkoitettua rekisteröintiä ja rekisteristä poistamista varten, hoitaessaan 13 luvussa tarkoitettuja sääntelyelimen tehtäviä sekä 15 luvussa tarkoitettua valvontaa varten.

Rautatieliikenteen harjoittajan on liike- tai ammattisalaisuuden estämättä luovutettava Liikennevirastolle ne tiedot, joita virasto tarvitsee 37 §:ssä tarkoitettua ratamaksun määrittämistä sekä tilastointia ja tutkimusta varten.

Rautatieyrityksen on liike- tai ammattisalaisuuden estämättä luovutettava ministeriölle ne tiedot, joita ministeriö tarvitsee 13 §:n 4 momentissa tarkoitettua tarkastusta varten.

95 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 15 päivänä huhtikuuta 2011.

Tällä lailla kumotaan rautatielaki (555/2006), jäljempänä *vanha laki*.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntönnöpanon edellyttämiin toimiin.

96 §

Siirtymäsäännökset

Vanhan lain nojalla rautatieliikenteen harjoittajille tarjottavista palveluista annetun valtioneuvoston asetuksen (1059/2007) säännöksiä sovelletaan sellaisinaan, kunnes niistä toisin säädetään tai päätetään.

Vanhan lain 5 §:n nojalla myönnetty toimilupa on voimassa 1 päivään syyskuuta 2012 saakka tässä laissa tarkoitettuna toimilupana, jonka jälkeen toimiluvan haltijalla on oltava tämän lain mukainen toimilupa.

Liikenneviraston vanhan lain 56 §:n nojalla yksityisraiteiden haltijoiden kanssa tehdyt sopimukset yksityisraiteiden liittymän käyttöönotosta ja ylläpidosta sekä yksityisraiteiden valtion rataverkkoon liittymistä koskevat luvat ovat sellaisinaan voimassa.

Vanhan lain 31 §:n nojalla myönnetty turvallisuustodistukset ja 32 §:n nojalla Liikennevirastolle myönnetty turvallisuuslupa ovat sellaisinaan voimassa sen ajan, joksi ne on myönnetty.

Niiden yksityisraiteiden haltijoiden, joiden hallinnassa olevat raiteet ovat yhteisön suuntaviivoista Euroopan laajuisen liikenneverkon kehittämiseksi annetussa Euroopan parlamen-

tin ja neuvoston päätöksessä N:o 1692/96/EY tarkoitettuun Euroopan laajuiseen liikenneverkkoon kuuluvassa merisatamassa tai satama-alueella, on haettava näiden raiteiden osalta turvallisuuslupaa Liikenteen turvallisuusvirastolta aikaisintaan 1 päivänä elokuuta 2011 ja viimeistään 1 päivänä kesäkuuta 2012. Muiden lain soveltamisalaan kuuluvien yksityisraiteiden haltijoiden on haettava turvallisuuslupaa Liikenteen turvallisuusvirastolta aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta 2012 ja viimeistään 1 päivänä elokuuta 2013.

Haettaessa ensimmäistä kertaa kolmannen maan kalustoyksiköiden kunnossapidosta vastaavan yksikön määrittelyä ja sertifiointia koskevaa 60 §:ssä tarkoitettua poikkeusta on hakemus annettava Liikenteen turvallisuusvirastolle viimeistään 31 päivänä toukokuuta 2011 noudattaen 8 §:ssä säädettyä menettelyä.

Venäjän federaatiosta saapuvilla Suomen ja Venäjän välisessä yhdysliikenteessä käytettävillä kalustoyksiköillä on oltava 57 §:ssä tarkoitettu Liikenteen turvallisuusviraston myöntämä käyttöönottolupa 1 päivästä tammikuuta 2013 alkaen. Jos Venäjän federaatiosta saapuva yhdysliikenteessä käytettävä kalustoyksikkö on otettu Suomessa valtion rataverkolla käyttöön ennen 19 päivää heinäkuuta 2008, ei mainittua käyttöönottolupaa kuitenkaan vaadita.

Vanhan lain ja sillä kumottujen rautatielain (198/2003) ja Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta annetun lain (561/2002) nojalla annetut Rautatieviraston, Ratahallintokeskuksen ja Liikenteen turvallisuusviraston antamat määräykset jäävät voimaan Liikenteen turvallisuusviraston määräyksiä, kunnes niistä toisin määrätään.

Helsingissä 8 päivänä huhtikuuta 2011

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Liikenneministeri *Anu Vehviläinen*